Zamawiający:

Urząd Miejski w Trzebiatowie
Rynek 1
72-320 Trzebiatów
www.trzebiatow.pl

Jednostka projektowa:

Eko-Log Sp. z o.o.
ul. Dobrowita 16
61-063 Poznań
tel./fax: (61) 871 06 49
e-mail: projekty@eko-log.pl

Nazwa opracowania:

AKTUALIZACJA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY TRZEBIATÓW NA LATA 2011 - 2014 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2015 – 2018

Zespół projektantów:

inż. Katarzyna Walkowiak
mgr Wioletta Bartłomiejczak
mgr inż. Katarzyna Bzdęga
mgr Jakub Smakulski
mgr inż. Dariusz Frąckowiak
mgr Marcin Jęśko
mgr Łukasz Mochalski

2/D/WB/18.03.2011

Spis treści

1. WSTĘP....4
1.1. Podstawa prawna....4
1.2. Cel i zakres opracowania....4
1.3. Metodyka opracowania programu....5
2. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU OBJĘTEGO PROGRAMEM....6
2.1. Dane administracyjne i położenie geograficzne....6
2.2. Geomorfologia i rzeźba terenu....8
2.3. Warunki klimatyczne....8
2.4. Formy użytkowania terenu....9
2.5. Demografia....11
2.6. Gospodarka....13
2.7. Rolnictwo....14
2.8. Turystyka i rekreacja....15
2.9. Infrastruktura techniczna....16
2.9.1. Drogi....16
2.9.2. Komunikacja zbiorowa....17
2.9.3. Wodociągi i kanalizacja....18
2.9.4. Zaopatrzenie w gaz....20
2.9.5. Elektroenergetyka....22
2.9.6. Zaopatrzenie w energię cieplną....24
2.9.7. Gospodarka odpadami....25
2.10. Walory kulturowe i oświata....25
3. STAN ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY....27
3.1. Jakość wód i stosunki wodne....27
3.1.1. Wody powierzchniowe....27
3.1.2. Wody podziemne....28
3.1.3. Zagrożenie powodziowe....29
3.2. Stan powietrza atmosferycznego....30
3.3. Gleby i surowce mineralne....32
3.4. Lasy....33
3.5. Formy ochrony przyrody....35
3.5.1. Rezerwaty przyrody....35

3.5.3. Obszary należące do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000.....36
3.5.5. Proponowane formy ochrony przyrody 39
3.6. Emisja hałasu.....40
3.7. Promieniowanie elektromagnetyczne 43
3.8. Poważne awarie i zagrożenia naturalne.....45
4. CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ POLITYKI EKOLOGICZNEJ GMINY.....45
4.1. Stopień realizacji Programu Ochrony Środowiska na lata 2004 – 2011.....45
4.2. Zadania ekologiczne na lata 2011 – 2014 z perspektywą na lata 2015 – 2018.....48
5. HARMONOGRAM RZECZOWO – FINANSOWY NA LATA 2011 – 2014 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2015 - 2018.....54
6. REALIZACJA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....59
6.1. Struktura zarządzania środowiskiem.....59
6.2. Zarządzanie programem.....61
6.3. Monitoring.....62
7. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....65
8. STOSOWANE SKRÓTY 66
9. BIBLIOGRAFIA.....67

1. WSTĘP

1.1. Podstawa prawna

Zgodnie z art. 17 i 18 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (tekst jednolity: Dz. U. 2008 Nr 25, poz. 150 z późn. zm.), w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, organ wykonawczy gminy jest zobowiązany do opracowania Gminnego Programu Ochrony Środowiska. Ustawa ta jest podstawowym aktem prawnym w dziedzinie ochrony środowiska. Pełni funkcje ustawy ramowej dla całego ustawodawstwa z tego zakresu. Program ochrony środowiska w rozumieniu ww. ustawy jest dokumentem, który określa cele i zadania administracji państwowej oraz jednostek samorządu terytorialnego w dziedzinie ochrony, kształtowania i racjonalnego wykorzystywania zasobów środowiska.

1.2. Cel i zakres opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla gminy i miasta Trzebiatów na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015 - 2018. Dokument ten odnosi się do szeroko rozumianej tematyki ochrony środowiska na terenie gminy oraz określa wytyczne polityki ochrony środowiska w regionie. Szybki rozwój gospodarczy wiąże się z ingerencją w środowisko i zaburzeniem naturalnej równowagi jaka w nim panuje. Przewidziane do realizacji zadania dają możliwość zapewnienia mieszkańcom odpowiednich warunków życia, a organom administracji samorządowej wykazać troskę o środowisko naturalne i jego zasoby. Podejmowane w ostatnim czasie kwestie konieczności ochrony zagrożonych gatunków, siedlisk i takich elementów środowiska jak woda, powietrze, gleba i zasoby geologiczne stają się coraz aktualniejsze. Wszelkie działania ukierunkowane na rozwój społeczno – gospodarczy powinny być podejmowane przy wykazywaniu troski o środowisko i jego zasoby. Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz, które poprzez realizowanie swojej polityki ekologicznej powinny zapewnić bezpieczeństwo ekologiczne.

Zakres niniejszego Programu Ochrony Środowiska obejmuje:

- politykę ekologiczną i kierunki działań zgodne z dokumentami programowymi gminy;
- krótką charakterystykę gminy Trzebiatów;
- analizę aktualnego stanu środowiska na terenie gminy;
- cele strategiczne dla gminy, w tym główne kierunki działań w zakresie ochrony środowiska;
- harmonogram rzeczowo-finansowy zadań przewidzianych do realizacji w rozpatrywanym okresie;
- system monitoringu wdrażania i realizacji opracowania.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Trzebiatów przedstawia aktualny stan środowiska gminy oraz wskazuje kierunki działań zmierzające do jego ochrony.

1.3. Metodyka opracowania programu

Źródłem informacji w trakcie sporządzania Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska były: materiały uzyskane z Urzędu Miejskiego w Trzebiatowie, w tym informacja o realizacji Programu Ochrony Środowiska dla gminy Trzebiatów na lata 2004 – 2011 (POŚ dla gminy Trzebiatów, 2004), dane pochodzące z instytucji administracji publicznej różnego szczebla, jak również wytyczne zawarte w Polityce Ekologicznej Państwa w latach 2009 – 2012 oraz w Programie Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015 (jest to najaktualniejszy dokumentu nadrzędny jaki reguluje kwestie ochrony środowiska na terytorium gminy) oraz literatura fachowa.

Jako punkt odniesienia dla przedmiotowego dokumentu przyjęto aktualny stan środowiska i infrastruktury na terenie gminy z uwzględnieniem dostępnych danych. Na podstawie stanu aktualnego oraz analizy zadań określonych w poprzedniej wersji Programu oraz celów i kierunków zadań zdefiniowanych w Polityce ekologicznej państwa zdefiniowano cele i kierunki niniejszego opracowania.

2. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU OBJĘTEGO PROGRAMEM

2.1. Dane administracyjne i położenie geograficzne

Zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną Polski[1] gmina Trzebiatów położona jest na obszarze prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego, w podprowincji Pobrzeże Południowobałtyckie, w obrębie makroregionu Pobrzeże Szczecińskie. Część północna gminy należy do mezoregionu Wybrzeże Trzebiatowskie a pozostałą, większą część obszaru gminy obejmuje mezoregion Równina Gryficka.

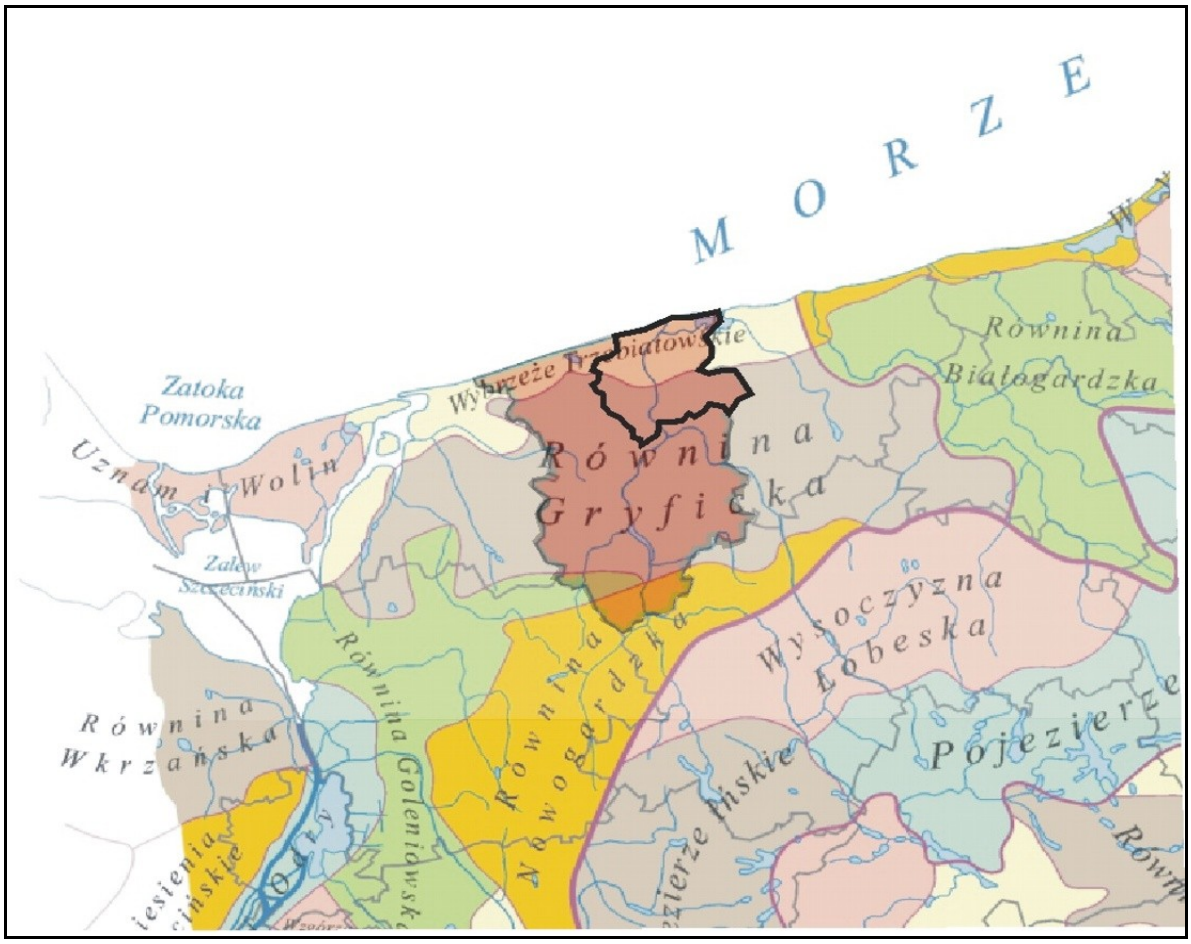

Rysunek 1: Lokalizacja gminy Trzebiatów zgodnie z regionalizacją fizyczno- geograficzną Polski

Źródło: Jerzy Kondracki „Geografia regionalna Polski" PWN, Warszawa 2002.

Rzeźba terenu gminy składa się całkowicie z czwartorzędowych jednostek strukturalnych o równoleżnikowym przebiegu, które zostały ukształtowane podczas zlodowacenia północnopolskiego. Obecnie największy wpływ na zmiany w rzeźbie krajobrazu ma działalność morza oraz postępującą antropopresja.

1 Jerzy Kondracki „Geografia regionalna Polski" PWN, Warszawa 2002.

Samo miasto Trzebiatów położone jest w północnej części województwa zachodniopomorskiego w powiecie gryfickim, w środkowej części gminy Trzebiatów. Miasto to leży nad rzeką Regą i oddalone jest od Morza Bałtyckiego o około 8 km. Powierzchnia miasta wynosi 10,25 km^2 co stanowi 4,6% powierzchni gminy. Pełni ono siedzibę władz gminy o powierzchni 225 km^2. Gmina od północy graniczy z gminą Rewal i Karnice, od południa z Gryficami i Brojcami, a od wschodu z gminami Siemyśl i Kołobrzeg. Gmina Trzebiatów jest miejsko-wiejską gminą nadmorską o przewadze funkcji rolniczej z funkcją turystyczno - wypoczynkową rozwiniętą wyłącznie w wąskim pasie przylegającym do wybrzeża. W skład gminy wchodzi 18 sołectw: Bieczyno, Chomętowo, Gąbin, Gołańcz Pomorska, Gołańcz Pomorska-Osiedle, Gorzysław, Kłodkowo, Lewice, Mirosławice, Mrzeżyno, Nowielice, Roby, Rogozina/Zapolice, Sadlno/Sadlenko, Siemidarżno, Trzebusz, Włodarka/Chełm Gryficki. Lokalizację gminy w Polsce i w powiecie przedstawia poniższa mapa.

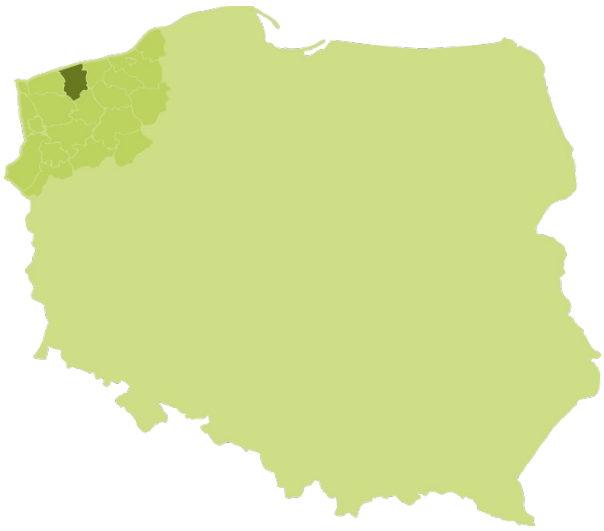

Rysunek 3: Lokalizacja powiatu gryfickiego w województwie

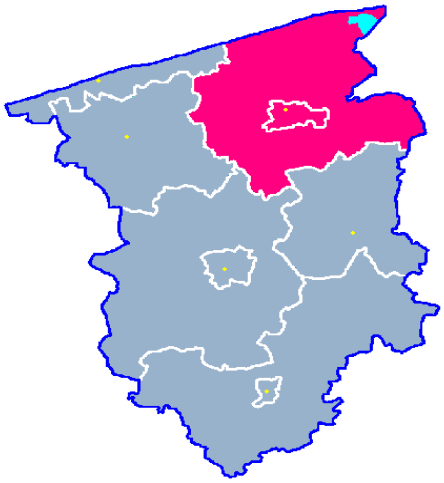

Rysunek 2: Lokalizacja gminy Trzebiatów w powiecie gryfickim

Miasto Trzebiatów zlokalizowane jest na skrzyżowaniu ważnych dróg wojewódzkich: Międzyzdroje – Kołobrzeg, Kamień Pomorski – Trzebiatów i Mrzeżyno – Płoty. Odległość Trzebiatowa od ważniejszych miast Polski wygląda następująco: do Szczecina 92 km, Koszalina 70 km, Poznania 234 km, Bydgoszczy 228 km, a do Gdańska 242 km.

2.2. Geomorfologia i rzeźba terenu

W gminie Trzebiatów pod względem fizjograficznym występują zróżnicowane trzy jednostki strukturalne o równoleżnikowym przebiegu. Pierwszą stanowi nadbałtycki pas wybrzeża cechujący się rozległymi plażami z zapleczem wydm i równin piasków eolicznych o wysokościach względnych od 2 do 30 m. Tak wyróżniona jednostka strukturalna posiada od 1 do 2 km szerokości i na wschód od ujścia Regi cechują ją występujące procesy niszczące brzeg morski poprzez podcinanie wału brzegowego, rozmywanie pasa plaży i niszczenie urządzeń hydrotechnicznych przy ujściu rzeki. Kolejną wyróżnioną jednostką strukturalną jest położona na północ od pasa wybrzeża rozległa Północno - Pomorska Dolina Marginalna wykorzystywana obecnie przez rzekę Regę i Jezioro Resko Przymorskie. Obszar ten tworzą obszerne torfowiska izolowane systemem tam i pomp ze względu na występujące zalewy powodziowe w trakcie spiętrzeń wód morskich, tzw. „cofki". Ostatnią wyróżnioną jednostką strukturalną jest zajmująca południowe krańce gminy wysoczyzna morenowa równinna lub falista z powstałymi podczas topnienia lądolodu formami akumulacyjnymi i erozyjnymi. Jest to obszar o żyznych glebach z rozcinającymi go dolinami rzek Regi i Dębosznicy.

Układ hydrologiczny tworzą wody powierzchniowe i podziemne. Wskaźnik jeziorności dla gminy wynosi 1-2,99%. Główną rzeką jest Rega przepływająca przez Trzebiatów, a jeziorem Resko Przymorskie o charakterze przybrzeżnym oddzielonym od morza wąskim pasem mierzei nadbudowanym przez wał wydmowy.

2.3. Warunki klimatyczne

Zgodnie z podziałem na obszary klimatyczne Wosia[2], gmina Trzebiatów położona jest w obrębie Rejonu Zachodnionadmorskiego. Obszar ten leży na terenie dwóch krain klimatycznych: Pobrzeża Kołobrzeskiego i Krainy Gryficko - Nowogardzkiej. Dominującym klimatem obszaru jest klimat morski z większym wpływem Oceanu Atlantyckiego niż Morza Bałtyckiego, które oddziałuje wyłącznie na mikroklimat poprzez zawartość w powietrzu aerozolu złożonego m. in. z cząsteczek jodu. Występujący klimat umiarkowany o odmianie oceanicznej charakteryzuje ten teren stosunkowo małymi różnicami między temperaturą lata i zimy oraz dużą wilgotnością powietrza dochodzącą do 80%. Zimy są zazwyczaj ciepłe i łagodne ze średnią temperaturą w styczniu - 1,5°C, a lata chłodniejsze w porównaniu z innymi rejonami kraju ze średnią temperaturą lipca wynoszącą 17°C. Występuje duża liczba dni z silnymi wiatrami zachodnimi o średniej prędkości rocznej 4 m/s, rzadko występują dni bezwietrzne. Okres letni charakteryzuje się lokalną cyrkulacją bryzową wywołującą podczas ciepłych dni wiatr znad morza w kierunku lądu, a w nocy wiatr kompensacyjny w przeciwnym kierunku. Opady roczne wynoszą 600-700 mm, w tym 400 mm przypada na półrocze ciepłe. Średnio 180 dni w ciągu roku to dni z opadem. Okres wegetacyjny trwa 210-220 dni rocznie.

2 Alojzy WOŚ „Zarys klimatu Polski", Wydawnictwo Naukowe UAM w Poznaniu, 1996

2.4. Formy użytkowania terenu

Powierzchnia gminy Trzebiatów wynosi 225 km^2. Struktura użytkowania gruntów według danych GUS (stan na rok 2005) została przedstawiona poniżej.

Tabela 1: Struktura użytkowania gruntów – gmina Trzebiatów

RODZAJ GRUNTÓW	POWIERZCHNIA [ha]	% POWIERZCHNI CAŁKOWITEJ
UŻYTKI ROLNE OGÓŁEM	15065	66,82
Grunty orne	9769	43,33
Sady	18	0,08
Łąki	4148	18,40
Pastwiska	1130	5,01
LASY	3120	13,84
POZOSTAŁE GRUNTY I NIEUŻYTKI	4359	19,34

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z GUS

Na obszarze gminy Trzebiatów największą powierzchnię zajmują użytki rolne, jest to około 66,82% całkowitej powierzchni gminy, co świadczy o przewadze funkcji rolniczej. Grunty orne stanowią największy ich odsetek bo aż 43,33% powierzchni gminy. Lasy zajmują jedynie 13,84% obszaru (poziom znacznie poniżej średniej krajowej) i występują głównie wzdłuż linii brzegowej Morza Bałtyckiego, gdzie wchodzą w skład specjalnego obszaru ochrony o nazwie Trzebiatowsko-Kołobrzeski Pas Nadmorski w ramach sieci NATURA 2000. Natomiast pozostałe grunty i nieużytki to 19,34% obszaru, który to zajmują tereny mieszkalne miasta Trzebiatów i dwudziestu sołectw w tej gminie.

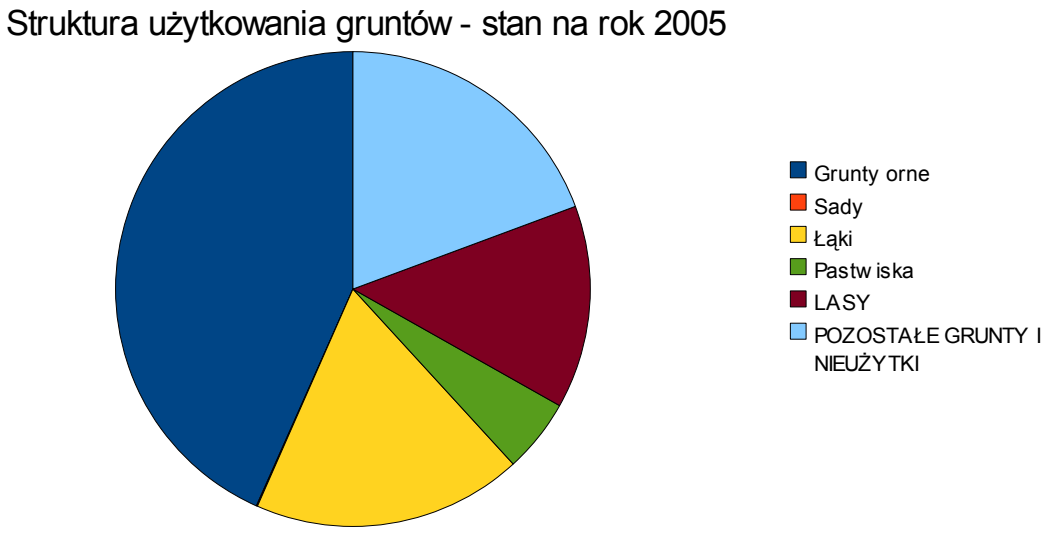

Rysunek 4: Struktura użytkowania gruntów w roku 2005 w gminie Trzebiatów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z GUS

Miasto Trzebiatów posiada powierzchnię 10,25 km^2. Znaczącą część struktury stanowią grunty należące do grupy nazwanej: pozostałe grunty i nieużytki (53,65%), którymi w największym odsetku są tereny mieszkaniowe. Ponad 40% całkowitej powierzchni miasta zajmują użytki rolne, co świadczy o istotnym wpływie funkcji rolniczej także w obrębie granic miasta, z czego ponad 30% to grunty orne, a jedynie około 11% to łąki i pastwiska.

Tabela 2: Rodzaj użytkowania gruntów – miasto Trzebiatów

RODZAJ GRUNTÓW	POWIERZCHNIA [ha]	POWIERZCHNIA CAŁKOWITA [%]
UŻYTKI ROLNE OGÓŁEM	442	43,59
Grunty orne	323	31,85
Sady	1	0,10
Łąki	75	7,40
Pastwiska	43	4,24
LASY	28	2,76
POZOSTAŁE GRUNTY I NIEUŻYTKI	544	53,65

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z GUS

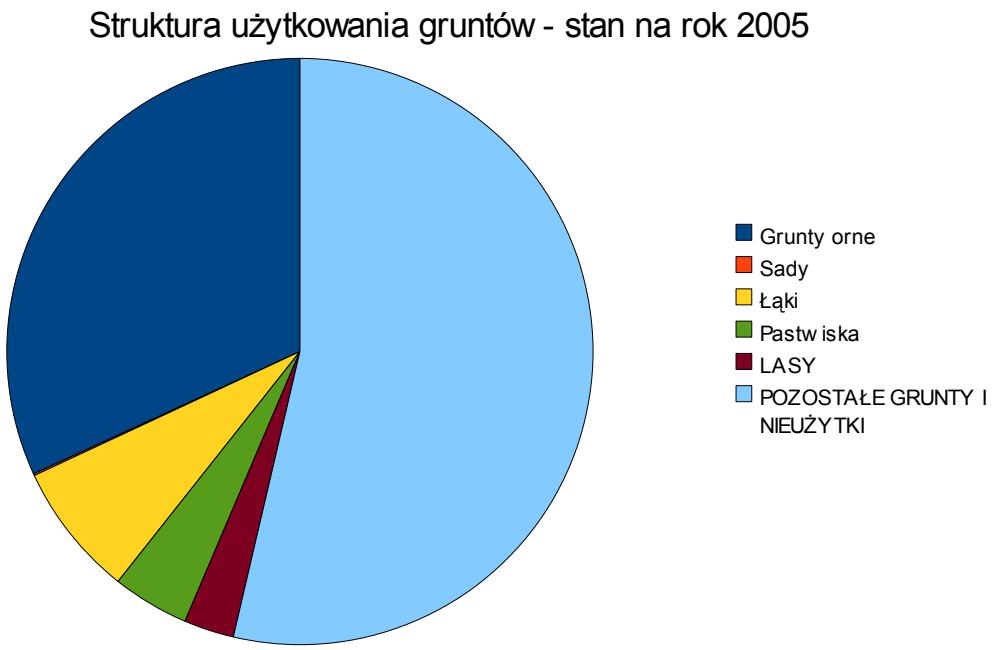

Rysunek 5: Struktura użytkowania gruntów w roku 2005 w mieście Trzebiatów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z GUS

2.5. Demografia

Gmina Trzebiatów ma powierzchnię 225 km^2 i zgodnie z danymi z 31 grudnia 2009 roku liczba jej mieszkańców wynosi 16 971. Natomiast tylko miasto Trzebiatów o powierzchni 4,56% gminy zamieszkuje 10 162 mieszkańców co stanowi gęstość zaludnienia na poziomie 991,4 os./km^2. W roku 2009 zaobserwowano dodatni przyrost naturalny, natomiast saldo migracji było ujemne, z miasta wyprowadziło się 6 osób (GUS).

Tabela 3: Liczba ludności gminy Trzebiatów

Lata	Liczba mieszkańców
2007	15949
2008	16262
2009	16626
2010	16984

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z UM Trzebiatów

Tabela 4: Struktura ludności miasta Trzebiatów w roku 2009

Kategoria ludności	Liczba ludności
Mężczyźni	5024
Kobiety	5138
Wiek przedprodukcyjny	1950
Wiek produkcyjny	6781
Wiek poprodukcyjny	1431

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z GUS

Tabela 5: Struktura ludności gminy Trzebiatów w roku 2009

Kategoria ludności	Liczba ludności
Mężczyźni	8349
Kobiety	8356
Wiek przedprodukcyjny	3345
Wiek produkcyjny	11126
Wiek poprodukcyjny	2234

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z GUS

Gęstość zaludnienia w gminie kształtuje się praktycznie na stałym poziomie, jest ona wyraźnie wyższa niż w całym powiecie i taka sama jak w województwie.

Tabela 6: Gęstość zaludnienia

Gęstość zaludnienia	2002	2005	2008	2009
Gmina Trzebiatów	75	75	74	74

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z GUS

Tabela 7: Ruch naturalny na terenie gminy Trzebiatów

Rok	Urodzenia żywe			Zgony ogółem			Przyrost naturalny		
	ogółem	miasto	wieś	ogółem	miasto	wieś	ogółem	miasto	wieś
2005	189	86	103	152	106	46	37	-20	57
2006	162	96	66	171	114	57	-9	-18	9
2007	164	96	68	163	109	54	1	-13	14
2008	180	106	74	169	103	66	11	3	8
2009	176	112	64	140	96	44	36	16	20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z GUS

Tabela 8: Struktura wieku mieszkańców w roku 2009 na terenie gminy Trzebiatów

Przedział wiekowy	Gmina i miasto		Miasto	
	Liczba osób	% całkowitej liczby osób	Liczba osób	% całkowitej liczby osób
0 - 2	503	3,01	307	3,02
3 - 6	669	4,00	368	3,62
7 - 14	1514	9,06	903	8,89
15 - 21	1649	9,87	918	9,03
22 - 59/64	10136	60,68	6235	61,36
60/65 i więcej	2234	13,37	1431	14,08

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z GUS

Powyżej przedstawiono strukturę wieku mieszkańców gminy Trzebiatów z wyróżnieniem obszaru samego miasta. Największy odsetek to ludność w wieku produkcyjnym (22-59/64 lat) stanowiąca 60,68% populacji całej gminy. Ludność w wieku przedprodukcyjnym (0-21 lat) to około 21,9%, a poprodukcyjnym (60/65 i więcej lat) 13,37%. Zgodnie z tendencją panująca w Polsce od roku 2004 widoczny jest duży odsetek osób w wieku 0-6 lat, co informuje o zwiększającym się przyroście naturalnym. Porównanie struktury wiekowej w całej gminie oraz tylko w obszarze miasta Trzebiatów informuje o panujących podobnych trendach w tej kategorii.

Tabela 9: Wskaźnik bezrobocia

Wskaźnik bezrobocia	2004	2006	2008	2009
Gmina Trzebiatów	20,3%	17,2%	11,0%	11,50%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z GUS

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych z obszaru gminy Trzebiatów pod koniec 2009 roku wynosiła 1 277 osób co kształtuje stopę bezrobocia na ponad 11% ludności w wieku produkcyjnym. W latach 2004-2008 widoczny jest spadek bezrobocia o połowę na poziomie 1-5% rocznie. Od roku 2008 znów obserwowany jest wzrost stopy bezrobocia jednak na bardzo niskim poziomie. Ogólna tendencja jest zgodna z panująca w całej Polsce, czyli obecnie znów zwiększającą się liczbą osób bezrobotnych.

2.6. Gospodarka

Z racji nadmorskiego położenia gminy Trzebiatów, główną gałęzią gospodarczą jest turystyka, jednakże rozwijają się również inne jej działy. Według danych GUS (2009) w gminie działały 1892 podmioty gospodarki narodowej, w tym 125 w sektorze publicznym, a 1767 w sektorze prywatnym. Największą część stanowią instytucje skupiające się wokół handlu i usług (m. in. budowlane, finansowe, księgowe, motoryzacyjne) oraz rybołówstwa. Główne jednostki gospodarcze to:

- fabryka wanien i łodzi motorowych - Technic Industry Sp. z o. o.,
- produkcja kotłów grzewczych – Weber Heiztechnik Sp. z o. o.,
- produkcja schodów i mebli – Imex, Jaś,
- produkty do rehabilitacji i fizykoterapii – Parapack Sp. z o. o.,
- przetwórstwo drewna – Tartak Rogozina F. P. H.,
- zakłady metalowe – Alem.

Tabela 10: Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON – gmina Trzebiatów

Rok	Ilość jednostek gospodarczych
2005	1727
2006	1768
2007	1801
2008	1860
2009	1892

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z GUS

Powyżej w Tabeli 10 przedstawiona została liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gminy Trzebiatów. Widoczna jest wzrastająca ich ilość na poziomie 32–59

jednostek gospodarczych rocznie. Świadczy to pozytywnie o rozwoju gospodarczym gminy i związane jest z takimi czynnikami jak wypieranie przez nowe jednostki jednostek nieefektywnych, a także wymuszanie na tych, które pozostały na rynku zmian innowacyjnych i rozwoju koniecznego dla zachowania przewagi konkurencyjnej. Relacje tak powstałe wpływają na konkurencyjność i efektywność całej gospodarki.

W Tabeli 11 przedstawiono strukturę zarejestrowanych w roku 2009 podmiotów gospodarki narodowej w gminie Trzebiatów. Z danych wynika, że znacznie większy odsetek stanowią podmioty zarejestrowane w sektorze prywatnym (około 93%), natomiast tylko niecałe 7% to podmioty sektora publicznego. Największy odsetek stanowią na poziomie 81% całej populacji osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, natomiast najmniejszą fundacje w ilości dwóch jednostek gospodarczych.

Tabela 11: Zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej w roku 2009

Sektor	Rodzaj jednostki	Ilość
publiczny	ogółem	125
	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	20
	spółki handlowe	6
prywatny	ogółem	1767
	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1534
	spółki handlowe	39
	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	12
	spółdzielnie	6
	fundacje	2
	stowarzyszenia i organizacje społeczne	20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z GUS

2.7. Rolnictwo

Na terenach wiejskich w gminie Trzebiatów, rolnictwo stanowi główny środek utrzymania. Przestrzeń produkcyjna rolnictwa wg danych z roku 2005 zajmuje 15 065 ha i stanowi około 67% obszaru gminy. Występujące w obrębie obszaru gleby są przeciętnej jakości. Wśród gruntów ornych (pow. 9 769 ha) 36,2% stanowią grunty klas III, a 50,3% grunty klas IV. Użytki rolne to gleby bez zanieczyszczeń o naturalnej zawartości metali ciężkich nadające się pod wszelkiego rodzaju uprawy ogrodnicze i rolnicze. Powierzchnię ich tworzą gleby brunatne wyługowane oraz gleby odgórnie oglejone na utworach dwuczłonowych. Na gleby użytków zielonych składają się w około 72% użytki III i IV klasy bonitacyjnej.

Przedstawiając strukturę gospodarstw indywidualnych w gminie Trzebiatów niekorzystną sytuację tworzy stosunkowo duży udział gospodarstw których powierzchnia nie przekracza 10 ha. Ich

ilość stanowi 52% liczby wszystkich gospodarstw gminy i łącznie zajmują 13,88% powierzchni gruntów rolnych.

Tabela 12: Struktura gospodarstw indywidualnych w gminie

Powierzchnia gospodarstw [ha]	Ilość gospodarstw	Ilość hektarów
< 2	106	144
2 – 5	92	288
5 - 10	82	600
10 - 50	244	4 500
> 50	12	1 903

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Trzebiatów

Tabela 13: Udział procentowy gospodarstw w klasach wielkości ogólnej powierzchni gruntów rolnych

Powierzchnia gospodarstw [ha]	% gospodarstw	% hektarów
< 2	19,78	1,94
2 – 5	17,16	3,87
5 – 10	15,30	8,07
10 - 50	45,52	60,52
> 50	2,24	25,36

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Trzebiatów

Lasy na terenie gminy Trzebiatów zajmują około 13,8% co charakteryzuje ten teren niedużą lesistością. Skupione są one głównie w pasie wydm nadmorskich oraz w południowej części gminy. Na powierzchni 3,12 tys. hektarów, którą zajmują znajdują się przede wszystkim gleby bielicowe z nieznacznym udziałem gleb odgórnie oglejonych i brunatnych wyługowanych.

2.8. Turystyka i rekreacja

Położenie gminy w pasie przybrzeżnym Morza Bałtyckiego wpływa na wysoką wartość turystyczną regionu. Głównym ośrodkiem noclegowym w regionie jest Mrzeżyno położone bezpośrednio nad morzem. Zgodnie z danymi GUS w roku 2009 na terenie gminy funkcjonowały 23 obiekty zbiorowego zakwaterowania, z czego 8 o charakterze całorocznym. Łącznie posiadają one 4 662 miejsca noclegowe. Pod względem typu obiektów najwięcej to ośrodki wczasowe i kolonijne charakteryzujące się bogatym zapleczem sportowo-rekreacyjnym. Pomiędzy 1 stycznia, a 31 grudnia 2009 roku z noclegów w tym rejonie skorzystało 33 715 osób, z czego 3 555 osób to turyści zagraniczni.

O wysokich walorach turystycznych regionu stanowią przede wszystkim atuty przyrodnicze takie

jak położenie i stan środowiska, ale również walory krajoznawcze jak duża ilość zabytków kultury średniowiecznej, przede wszystkim w samym Trzebiatowie:

- Stare Miasto (XVI – XVIII w.),
- Ratusz Miejski (XV-XVIII w.),
- Kościół pw. MNMP (XIV w.),
- Mury obronne z Basztą Kaszaną (XIV w.),
- Pałac, dawna siedziba Marii Czartoryskiej (XIII-XVIII w.),
- Sgraffito „Słoń" (XVII w.),
- Kaplica św. Ducha (XIV w.),
- Kaplica św. Gertrudy (XIV w.).

W gminie Trzebiatów dominujące formy turystyki to:

1. **Turystyka pobytowa** – turystyka połączona z wypoczynkiem letnim, główny ośrodek to Mrzeżyno o walorach takich jak: szerokie plaże, czysta i stosunkowo ciepła woda, bogactwo terenów leśnych;
2. **Turystyka kulturowa** – odwiedzanie miasta Trzebiatów podczas dni niepogody sezonu letniego, gdzie organizowane są liczne imprezy kulturalne, m. in. festiwal folklorystyczny „SĄSIADY" oraz „Dni Trzebiatowa – ŚWIĘTO KASZY";
3. **Turystyka kajakowa** – odbywająca się głównie rzeką Regą i na jeziorze Resko Przymorskie;
4. **Turystyka rowerowa i konna** – rozwinięta dzięki naturalnym walorom przyrodniczym i przebiegającemu w tym regionie Międzynarodowego szlaku rowerowego wokół Bałtyku R-10 (Nadmorski Szlak Hanzeatycki);
5. **Wędkarstwo** – zarówno śródlądowe jak i pełnomorskie ze względu na wysoką jakość wód i obfitość rzadkich gatunków ryb, wpływa to również na organizowanie wielu zawodów wędkarskich m. in. „TROĆ REGI".

2.9. Infrastruktura techniczna

2.9.1. Drogi

Sieć dróg gminnych jest dobrze rozwinięta. Ich stan jest jednak niezadowalający. Okres letni charakteryzuje się zwiększonym natężeniem ruchu na drogach pasa nadmorskiego. Najbardziej intensywny ruch skupia się na trzech drogach wojewódzkich biegnących przez obszar gminy:

- nr 102 – Kołobrzeg-Trzebiatów-Międzyzdroje,
- nr 103 – Trzebiatów-Kamień Pomorski,
- nr 109 – Płoty-Gryfice-Trzebiatów-Mrzeżyno.

Sieć drogową uzupełniają drogi powiatowe:

- nr 0117Z – Rogozina-Sadlno-Sadlenko,
- nr 0123Z – Nowielice-Gorzysław-Bieczyno,
- nr 0124Z – Gorzysław-Roby,
- nr 0125Z – Trzebiatów-Mirosławice-Lewice-Darżewo,
- nr 126Z – Mirosławice-Gąbin-Brojce,
- nr 128Z – Jaromin-Siemidarżno-Paliczyno,
- nr 130Z – Gołańcz pomorska-Gosław,
- nr 132Z – Sadlno-Chomętowo,
- nr 139Z – Bieczynko-Bieczyno-Roby-Mrzeżyno-Rogowo-Dźwirzyno,
- nr 0152Z – od DW109 w Mrzeżynie-Rogowo-Dźwirzyno.

Jedną z najważniejszych prowadzonych obecnie inwestycji drogowych jest rozpoczęta budowa obwodnicy Trzebiatowa, której celem jest wyprowadzenie ruchu drogowego odbywającego się po drogach wojewódzkich nr 102, 103 i 109 poza ścisłe centrum miasta. Inwestycja ta obejmuje nie tylko prace związane z budową drogi, ale również branżę sanitarną, gazową, elektryczną, telekomunikacyjną, wykonanie zieleni z nasadzeniami oraz budowę chodników, ciągów pieszo-rowerowych, zatok autobusowych i zjazdów. Koszt całkowity inwestycji to około 26 mln zł, natomiast przewidywane jej zakończenie nastąpić ma w maju 2012 r.

Przebieg sieci drogowej w gminie Trzebiatów przedstawia mapa załączona do niniejszego opracowania (załączniki graficzne - Załącznik nr 1).

2.9.2. Komunikacja zbiorowa

Na terenie gminy prowadzona jest zarówno komunikacja autobusowa jak i kolejowa. W okresie letnim regionalni przewoźnicy zwiększają liczbę linii łączących miejscowości nadmorskie z Trzebiatowem i Kołobrzegiem. Komunikacja autobusowa odbywa się głównie kursami na trasie Gryfice-Trzebiatów, prowadzoną przez PKS Gryfice. Komunikację kolejową tworzy linia Koszalin-Goleniów, po której na trasie Szczecin Główny - Kołobrzeg jeżdżą szynobusy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego. Dodatkowo istnieje kolej wąskotorowa łącząca Gryfice z gminami nadmorskimi obecnie czynna tylko na linii długości 39,5 km (22% wszystkich linii Gryfickiej Kolei Wąskotorowej) łączącej Gryfice, Trzęsacz, Rewal, Śliwin i Niechorze z Pogorzelicą.

2.9.3. Wodociągi i kanalizacja

Od 2002 r. długość czynnej wodociągowej sieci rozdzielczej wzrosła o 39% do stanu obecnego tj. około 126,3 km. Świadczy to o aktywnej jej rozbudowie. Z sieci korzysta 94,3% ogółu ludności. Zakład Wodociągów i Kanalizacji dostarcza wodę do 2 625 punktów odbioru wody na terenie gminy Trzebiatów sprzedając rocznie 1 025 702 m^3 wody. Na terenie gminy znajduje się 7 ujęć wody (Chomętowo, Gołańcz Pomorska, Mrzeżyno, Nowielice, Roby, Trzebiatów, Kłodkowo) o zasobach wodnych znacznie większych od aktualnego zapotrzebowania. Widoczne jest również zmniejszone zużycie wody w gospodarstwach domowych z 53,3 m^3 w 2002 r. do 34,3 m^3 w 2009 r.

Tabela 14: Struktura dostaw i produkcji wody w roku 2007

Miejsce produkcji i zakupu	Ilość wody w m^3	Udział %
Trzebiatów	554 350	54,05
Mrzeżyno	361 577	35,26
Nowielice	39 930	3,90
Roby	18 899	1,84
Gołańcz	30 912	3,01
Chomętowo	7 992	0,77
Kłodkowo	12 042	1,17
Razem	**1 025 702**	**100**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Zakładu Wodociągów i Kanalizacji Trzebiatów

Pomimo mniej korzystnej sytuacji w zakresie gospodarki ściekowej w porównaniu z rozmiarem sieci wodociągowej, sieć kanalizacyjna jest sukcesywnie modernizowana i rozbudowywana. W roku 2002 gmina posiadała 43,1 km sieci, natomiast na koniec roku 2009 już 56,8 km (wzrost o ok. 24%). Obecnie eksploatowanych jest około 63 km sieci kanalizacji sanitarnej wraz z 35 przepompowniami. Korzysta z niej 67,2% ogółu ludności gminy. Od marca 1997 roku na terenie gminy funkcjonuje w technologii opracowanej przez duńską firmę, mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków z wykorzystaniem osadu czynnego w układzie przepływowym z pełnym wymieszaniem oraz częścią chemiczną do usuwania nadmiaru fosforu w przypadku gdy nie uzyska się wystarczającej redukcji na drodze biologicznej. Obiekt ten znajduje się na przedmieściach Trzebiatowa i składa się z:

- budynku maszynowni, w którym znajduje się stacja mechanicznego dowodnienia osadu, komory kart mechanicznych, pompowni osadu recyrkulacyjnego nadmiernego oraz hali dmuchaw dostarczających powietrze do zbiornika osadu,
- zbiornika osadu czynnego składającego się z komór beztlenowych, komory nitryfikacji oraz denitryfikacji z napowietrzaniem drobnopęcherzykowym pracujących w układzie

symultanicznym,

- osadnika wtórnego ze zgarniaczem obrotowym,
- koryta pomiarowego typ Parschalla,
- piaskownika pionowego z separatorem piasku,
- pompowni wewnętrznej,
- dyspozytorni z układem wizualizacyjnym monitorującym pracę oczyszczalni.

Jej projektowana wydajność wynosi 6 100 m^3/dobę natomiast średnia wydajność w roku 2007 wynosiła 4 500 m^3/dobę. Rocznie oczyszczanych jest 830-850 tys. m^3 ścieków, w wyniku czego powstaje około 1 700 Mg osadu odwodnionego o uwodnieniu 82-84%, skratki w ilości około 16 Mg/rok i 22 Mg/rok piasku. Bezpośrednim odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rów melioracji szczegółowej, następnie kanał melioracji podstawowej i ostatecznie rzeka Rega. Obecnie trwa rozbudowa oczyszczalni w zakresie gospodarki osadowej, czyli w szczególności budowa kompostowni odwodnionych osadów ściekowych.

Całkowita sieć kanalizacji sanitarnej obejmuje dwie sieci, jedna obsługuje tylko największe miejscowości z obszaru gminy: Trzebiatów oraz przyległe Nowielice, Jaromin, Mirosławice. Drugą stanowi natomiast sieć Mrzeżyno obejmująca: Mrzeżyno, Mrzeżyno „Za Regą", JW w Mrzeżynie i Rogowo łącząc się ciśnieniowym kolektorem ściekowym z oczyszczalnią w Trzebiatowie. Pozostałe małe wewnętrzne sieci kanalizacji sanitarnej, funkcjonujące w miejscowościach Wlewo i Gołańcz Pomorska-Osiedle, podłączone są do dużych zbiorników bezodpływowych, z których ścieki przewożone są samochodem asenizacyjnym do oczyszczalni w Trzebiatowie.

Na terenie gminy Trzebiatów Zakład Wodociągów i Kanalizacji eksploatuje około 6,6 km sieci kanalizacji deszczowej znajdującej się w obszarze miasta. Funkcjonują również nie do końca zinwentaryzowane odcinki kanalizacji połączonej z drenażami i melioracją. W większości są one w złym stanie technicznym i nie nadają się do remontu.

Zgodnie z informacją Zachodniopomorskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Szczecinie na terenie gminy Trzebiatów funkcjonują urządzenia melioracji podstawowych takie jak:

A) melioracyjne stacje pomp:

- Stacja pomp Rogowo – odwadniająca polder Rogowo-Bieczyno,
- Stacja pomp Mrzeżyno I i II – odwadnia polder Mrzeżyno-Trzebusz,
- Stacja pomp Mrzeżyno III – odwadnia polder Włodarka,
- Stacja pomp Włodarka I – odwadnia polder Włodarka,
- Stacja pomp Włodarka II – odwadnia polder Włodarka,

stacje te są sprawne technicznie;

B) wały przeciwpowodziowe:

- wały nad rzeką Regą:

  prawobrzeżne o łącznej długości 10,29 km, lewobrzeżne o długości 10,72 km; stan wałów określono jako dobry, obecnie wykonywane są inwestycje na określonych odcinkach związane z ich modernizacją i odbudową koryta rzeki,
- wał nad jeziorem Resko Przymorskie o długości 3,0 km i stanie dobrym;

C) urządzenia piętrzące: zastawki/piętrzenie powyżej 1,0 m: kanał Leniwy, rzeka Sarnia, kanał Włodarka IV.

Dodatkowo na rzece Redze i Kanale Młynówka w Trzebiatowie zainstalowane są obiekty hydrotechniczne elektrowni wodnych będące własnością Zespołu Elektrowni Wodnych w Płotach.

2.9.4. Zaopatrzenie w gaz

W gminie Trzebiatów gęstość sieci gazowej (na 100 km^2) jest znacznie niższa niż średnia krajowa i wynosi 24,2 km. Nie mniej jednak zużycie gazu ziemnego na 1 mieszkańca i na 1 korzystającego jest wyższe od średniej krajowej. Aż 65% ogółu ludności w gminie korzysta z instalacji gazowych z czego w mieście jest to 90% ogółu ludności, natomiast na wsi tylko 27% ogółu.

Tabela 15: Sieć rozdzielcza na 100 km^2

Jednostka terytorialna	Ogółem			W miastach			Na wsi		
	Sieć gazowa [km]			Sieć gazowa [km]			Sieć gazowa [km]		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Gmina Trzebiatów	23,5	23,7	24,2	310,5	310,5	311,6	9,8	10,0	10,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z GUS

Tabela 16: Korzystający z instalacji w % ogółu ludności

Jednostka terytorialna	Ogółem			W miastach			Na wsi		
	Gaz [%]			Gaz [%]			Gaz [%]		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Gmina Trzebiatów	64,7	64,8	65,0	89,6	89,4	89,5	26,6	26,7	26,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z GUS

W latach 2006-2008 największy wzrost zużycia gazu nastąpił na wsi. Widoczny jest systematyczny wzrost liczby gospodarstw domowych ogrzewających mieszkania gazem.

Przez teren gminy Trzebiatów obecnie nie przebiegają sieci przesyłowe stanowiące majątek Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Zaznacza się jednak, iż dwa z trzech rozpatrywanych wariantów układu projektowanych Gazociągów Bałtyckich przechodzą przez obszar tej gminy.

Tabela 17: Zużycie gazu w gospodarstwach domowych

Jednostka terytorialna	Ogółem					
	Gaz z sieci					
	Na 1 korzystającego/ odbiorcę			Na 1 mieszkańca		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008
	m^3	m^3	m^3	m^3	m^3	m^3
Gmina Trzebiatów	993,8	1250,9	1186,6	210,5	269,5	259,5
Jednostka terytorialna	**W miastach**					
	Gaz z sieci					
	Na 1 korzystającego/ odbiorcę			**Na 1 mieszkańca**		
	2006	**2007**	**2008**	**2006**	**2007**	**2008**
	m^3	m^3	m^3	m^3	m^3	m^3
Gmina Trzebiatów	904,9	1021,2	946,1	275,2	313,2	293,7
Jednostka terytorialna	**Na wsi**					
	Gaz z sieci					
	Na 1 korzystającego/ odbiorcę			**Na 1 mieszkańca**		
	2006	**2007**	**2008**	**2006**	**2007**	**2008**
	m^3	m^3	m^3	m^3	m^3	m^3
Gmina Trzebiatów	1558,7	2704,0	2720,9	112,8	201,6	206,1

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego na podstawie danych Wielkopolskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o.

Siecią gazociągów dystrybucyjnych na terenie gminy Trzebiatów zarządza Wielkopolska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Gmina zasilana jest gazem ziemnym wysokometanowym E poprzez gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Płoty – Gorzysław. W kierunku Mrzeżyna gaz ziemny wysokometanowy doprowadzany jest gazociągiem wysokiego ciśnienia z kierunku Gorzysław – Mrzeżyno. Natomiast z Gorzysławia wyprowadzany jest gazociąg wysokiego ciśnienia w kierunku mieszalni Karlino, a z Trzebiatowa gaz wysokometanowy płynie w kierunku Karnic gazociągiem wysokiego ciśnienia. Dodatkowo z mieszalni Gorzysław wyprowadzany jest gaz gazociągiem w kierunku Kołobrzegu, Ustronia Morskiego i Mielna. Trasa gazociągów wysokiego ciśnienia wyposażona jest w 2 stacje redukcyjno – pomiarowe I^0 (Trzebiatów, Mrzeżyno), a oprócz tego na terenie gminy Trzebiatów zlokalizowane są 4 stacje redukcyjno – pomiarowe II^0 (3 w Trzebiatowie i 1 w Mrzeżynie).

Przewodową gazyfikacją objęte są miejscowości: Trzebiatów, Jaromin, Mrzeżyno, Nowielice, Rogowo i Trzebusz. Łączna długość sieci dystrybucyjnej gazu wysokometanowego E wynosi 103,59 km, zawierając:

- gazociągi niskiego ciśnienia – 32,13 km,

– gazociągi średniego ciśnienia – 22,63 km,
– gazociągi wysokiego ciśnienia – 48, 83 km.

Całkowita długość czynnych przyłączy wynosi 22,081 km (1250 sztuk). Liczba odbiorców podłączonych do sieci na koniec roku 2009 wynosiła 3 867 ze sprzedażą gazu na poziomie 7 783 763 m^3. Odbiorcy nie objęci gazyfikacją zaopatrywani są w gaz płynny w butlach.

Stan sieci dystrybucyjnej średniego i niskiego ciśnienia w gminie jest dobry. W planach inwestycyjnych ujęte są takie działania jak: modernizacja i rozbudowa sieci dystrybucyjnej oraz przyłączenie nowych odbiorców, a także wymiana stacji redukcyjno – pomiarowej znajdującej się w mieście Trzebiatów przy Placu Kilińskiego.

Na terenie gminy Trzebiatów występują złoża gazu ziemnego zaazotowanego „Gorzysław N", „Gorzysław S" i „Trzebusz". Koncesje na ich eksploatację posiada PGNiG Oddział w Zielonej Górze. Wydobycie prowadzone jest 6 odwiertami: Gorzysław N – 4 odwierty, Gorzysław S – 1 odwiert, Trzebusz – 1 odwiert. Wydobywany gaz przesyłany jest 8 gazociągami o ciśnieniu roboczym 35 MPa do Kopalni Gazu Ziemnego (KZG) Gorzysław w sąsiedztwie, której znajduje się mieszalnia gazu ziemnego. KPZ posiada możliwości wydobywcze na poziomie 15 000 m^3/h.

2.9.5. Elektroenergetyka

Na terenie gminy Trzebiatów brak jest sieci przesyłowych, tzn. krajowych sieci elektroenergetycznych przesyłowych (KSP) najwyższych napięć. Również z powodu niskiej przepustowości istniejącej sieci wydawanie możliwości przyłączenia nowych źródeł energii jest ograniczone pomimo dogodnych warunków do tworzenia farm wiatrowych.

Na potrzeby gminy Trzebiatów energia elektryczna dostarczana jest z Głównego Punktu Zasilania (GPZ) 110/15 kV „Trzebiatów" o mocy 2x16 MVA, zasilanego dwustronnie liniami napowietrznymi wysokich napięć (WN) 110 kV Gryfice-Trzebiatów i Kołobrzeg-Trzebiatów tworząc tzw. układ pierścieniowy pozwalający na zachowanie bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej na potrzeby gminy w razie awarii jednej z tych linii. Linia WN Gryfice-Trzebiatów należy do Enea Operator Sp. z o.o. Oddział Dystrybucji Szczecin pełniącej rolę regionalnego operatora systemu dystrybucyjnego w gminie Trzebiatów. Zaś linia WN Kołobrzeg 6 Dywizji-Trzebiatów należy do Energa-Operator S.A., Oddział Dystrybucji Koszalin. GPZ Trzebiatów stanowi połączenie sieci dystrybucyjnej Energa-Operator S.A. z siecią dystrybucyjną Enea Operator Sp. z o.o.

Od stacji 110/15 kV „Trzebiatów" wyprowadzana jest, należąca do Enea Operator Sp. z o.o. napowietrzna linia 110 kV zasilająca stację 110/15 kV „Niechorze" o mocy 10 MVA. Dla wszystkich miejscowości na terenie gminy energia elektryczna dostarczana jest na poziomie napięcia 15 kV za pośrednictwem 15 linii średnich napięć (SN) będących w posiadaniu Enea Operator Sp. z o.o.

prowadzących do:

- Gryfic przez Bielikowo,
- Gryfic przez Otok,
- Smolęcina,
- Gołańczy,
- Gorzysławia,
- Bieczyna,
- Włodarki,
- Niechorza,
- Niechorza przez Sadlno,
- Mrzeżyna,
- FM,
- Chomętowa,
- PKP (2 linie),
- Miasta Trzebiatowa.

Na terenie Trzebiatowa, Mrzeżyna i terenach wojskowych przeważają linie kablowe 15 kV. Zaś na obszarach wiejskich przeważają linie napowietrzne SN-15 kV. Posiadają one drugostronne zasilanie z sąsiednich stacji 110/15 kV, rozdzielni 15 kV lub są powiązane z innymi liniami magistralnymi 15 kV. W obszarze gminy Trzebiatów znajduje się 136 stacji transformatorowych 15/0,4 kV, w tym 66 stacji typu miejskiego, 29 stacji wieżowych oraz 41 stacji słupowych. Sieci pokrywają istniejące w obecnej chwili zapotrzebowanie, a ich stan jest dobry.

Sieć niskiego napięcia wykonana jest w większej części jako napowietrzna na słupach drewnianych i betonowych poza aglomeracjami miejskimi, natomiast w miejscowościach przeważają linie kablowe.

Istniejąca podaż energii elektrycznej, a także stan sieci dystrybucyjnej odpowiadają aktualnym potrzebom odbiorców funkcjonujących w gminie oraz w poszczególnych liniach wyprowadzonych z GPZ Trzebiatów oraz istnieją zadowalające rezerwy mocy. W związku z czym wobec spodziewanych w najbliższych latach niewielkich zmian zapotrzebowania na energię elektryczną nie przewiduje się problemów z zabezpieczeniem potrzeb gminy.

2.9.6. Zaopatrzenie w energię cieplną

Zasoby mieszkaniowe gminy Trzebiatów stanowią budynki jedno- (przede wszystkim własność prywatna) i wielorodzinne (bloki mieszkalne wspólnot mieszkaniowych, spółdzielni mieszkaniowych i zakładów pracy). Zapotrzebowanie na ciepło w gminie wynika z potrzeb budownictwa mieszkaniowego, obiektów użyteczności publicznej, obiektów usługowych oraz funkcjonujących zakładów przemysłowych. Na terenie gminy nie ma scentralizowanego systemu ciepłowniczego, a występujące budynki mieszkalne posiadają łączną powierzchnię ogrzewaną około 363,4 tys. m^2 o zapotrzebowaniu mocy cieplnej na poziomie około 45 MWt przy rocznym zużyciu ciepła około 340 TJ/a. Widoczny jest wzrost standardu wyposażenia mieszkań w instalacje centralnego ogrzewania, obecnie ponad 4 000 mieszkań posiada centralne ogrzewanie, natomiast około 1000 nadal wykorzystuje indywidualne ogrzewanie pomieszczeń.

W obszarze gminy Trzebiatów występują kotłownie lokalne zabezpieczające potrzeby ośrodków zdrowia, szkół, przedszkoli, budownictwa mieszkaniowego, ośrodków wypoczynkowych oraz zakładów pracy. Kotłownie te jako główne paliwo wykorzystują gaz ziemny zaspokajając potrzeby odbiorców w zakresie centralnego ogrzewania, ciepłej wody i technologii.

Tabela 18: Struktura paliwowa pokrycia potrzeb cieplnych z kotłowni lokalnych i zakładowych

Rodzaj paliwa	Procent pokrycia potrzeb cieplnych
Gaz ziemny	92,6%
Gaz propan-butan	1,2%
Olej opałowy	0,6%
Drewno	2,5%
Węgiel	3,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Projektu założeń do Planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Trzebiatów

Przedstawiona struktura paliwowa w gminie Trzebiatów ukazuje, że obecnie gaz ziemny stanowi główne paliwo dla pokrycia potrzeb cieplnych. Z prognozy zużycia gazu dla kotłowni nie przewiduje się istotnych zmian związanych z zapotrzebowaniem na to paliwo, wyjątek stanowi Kotłownia Wojskowego Domu Wypoczynkowego w Rogowie gdzie planowana jest w roku 2011 wymiana palników olejowych na gazowe. Ogólne zmiany zapotrzebowania na ciepło wynikać będą z przewidywanego rozwoju gminy związanego z zagospodarowywaniem terenów rozwojowych jak również działań modernizacyjnych istniejącego budownictwa związanych z racjonalizacją użytkowania energii.

2.9.7. Gospodarka odpadami

Gmina Trzebiatów należy do Celowego Związku Gmin R-XXI z siedzibą w Nowogardzie, który powstał w roku 2002. W jego skład wchodzi 28 gmin województwa zachodniopomorskiego. Do zadań Związku należy wspólne planowanie i wykonywanie zadań z zakresu ochrony środowiska, w tym wspólna gospodarka odpadami. Szczegółowe omówienie zagadnień dotyczących tej kwestii znajduje się w Planie Gospodarki Odpadami dla Celowego Związku Gmin R-XXI na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2013 – 2018 (PGO dla Celowego Związku Gmin R-XXI, 2009).

2.10. Walory kulturowe i oświata

Miasto Trzebiatów i miejscowość Mrzeżyno stanowią lokalne ośrodki kulturalne. Głównym organizatorem szeregu imprez i wydarzeń kulturalnych o regionalnym znaczeniu jest Trzebiatowski Ośrodek Kultury znajdujący się w zabytkowym Pałacu nad Młynówką, w którym mieszczą się również: Izba Regionalna, Galeria Lyonela Feiningera oraz Biblioteka Publiczna im. Marii Wirtemberskiej z Czartoryskich. Biblioteka ta w roku 2006 posiadała zbiory liczące 64 550 woluminów. Izba Regionalna natomiast jest miejscem w którym znajdują się osadnicze oraz poniemieckie przedmioty codziennego użytku, dokumenty, narzędzia rzemieślnicze, meble, stroje oraz inne eksponaty związane z kulturą pomorską, osadniczą oraz ukraińską. Od roku 2000 izba ta jest udostępniona dla zwiedzających. Również przy Trzebiatowskim Ośrodku Kultury działają: chór „Cantare" i młodzieżowy Zespół Muzyki Dawnej „Signum Temporis". Kolejną instytucją kulturalną w mieście jest Klub Garnizonowy przy jednostce wojskowej z biblioteką garnizonową i działającymi kołami: plastycznym, turystycznym, wędkarskim, survivalowo - militarnym oraz dziecięcym zespołem estradowym, młodzieżowym zespołem wokalnym i młodzieżowym klubem sportowym. Od roku 1999 w mieście Trzebiatowie działalność swą prowadzi zespół ludowy „Trzebiatowiacy" występujący w strojach białobockich, a także wydawane są dwutygodniki „Kulisy Trzebiatowskie" i „Neu Gmina Trzebiatowska".

Główne zabytki w gminie Trzebiatów to:

- układ urbanistyczny Trzebiatowa,
- fragmenty murów obronnych miasta Trzebiatów z XIII wieku,
- zespół zamkowo-pałacowy z XVII/XVIII wieku,
- gotycki kościół parafialny Macierzyństwa Najświętszej Marii Panny z XIV wieku,
- 3 zabytkowe dzwony w kościele mariackimm (1399 r., 1515 r., 1905 r.),
- kaplice gotyckie w Trzebiatowie,
- barokowe sgraffito w Trzebiatowie datowane na 1635 r.,
- Baszta Kaszana z przełomu XIII i XIV wieku,
- kościół w Gosławiu (XIII w.),
- średniowieczny kościół w Sadlnie,

- neogotycki kościół we Włodarce (XIX w.).

Obecnie na terenie gminy Trzebiatów funkcjonuje 7 publicznych placówek oświatowych:

- Publiczne Przedszkole Nr 1 w Trzebiatowie, ul. Waryńskiego 7, 72-320 Trzebiatów;
- Filia Publicznego Przedszkola w Trzebiatowie, ul. Kilińskiego 6, 72-320 Trzebiatów;
- Filia Publicznego Przedszkola w Trzebiatowie, ul. Świerczewskiego 18, 72-330 Mrzeżyno;\
- Szkoła Podstawowa Nr 1 w Trzebiatowie im. Jana Kochanowskiego, ul. Kamieniecka 16, 72-320 Trzebiatów;
- Szkoła Podstawowa Nr 2 w Trzebiatowie im. I Armii Wojska Polskiego, ul. Długa 11, 72-320 Trzebiatów;
- Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi w Mrzeżynie, ul. Tysiąclecia 32, 72-330 Mrzeżyno;
- Publiczne Gimnazjum im. Książąt Pomorza Zachodniego w Trzebiatowie, ul. Wodna 2, 72-320 Trzebiatów.

3. STAN ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY

3.1. Jakość wód i stosunki wodne

3.1.1. Wody powierzchniowe

Osią hydrologiczną gminy Trzebiatów jest rzeka Rega. Tereny gminy w większości obejmują zlewnię tej rzeki. Do najważniejszych cieków zalicza się:

Rega – jest czwartą co do długości rzeką (po Wiśle, Odrze i Pasłęce) w Polsce. Rzeka ta osiąga długość wg różnych publikacji od 167,8 km do 199 km. Uchodzi do zlewni Morza Bałtyckiego. Rega przepływa przez same miasto Trzebiatów okalając Stare Miasto i rozwidlając się na przedmieściach. Przy wschodni ramieniu zlokalizowany jest jaz małej elektrowni wodnej „Trzebiatów II" utworzonej w 2002 roku o mocy 250 kW. Niegdyś Rega była bardzo zanieczyszczana. Jednak po wybudowaniu kilku oczyszczalni ścieków w gminie jej jakość wzrosła i waha się pomiędzy I a II klasą.

Młynówka – jest zachodnim korytem rzeki Rega. W północnej części Trzebiatowa Młynówka znów wpada do Regi. W centrum miasta wykorzystuje się ją do celów energetycznych. Od 1927 roku funkcjonuje tam mała elektrownia wodna „Trzebiatów I" z turbiną o mocy 155 kW. W 1921 roku na rzece wykonano dwuwęzłowy stopień wodny dla potrzeb produkcji energii elektrycznej.

Sarnia – jest strugą odchodzącą od Regi. Różne źródła podają zróżnicowaną jej długość, która oscyluje w granicach 13,4 - 14,68 km. Jej początki mieszczą się w okolicach Lasy Trzebiatowskiego. Struga biegnie przez Bieczyńskie Bagna, następnie na zachód i południowy zachód. Sarnia płynie przez Trzebiatów i wpływa do Regi przy jej prawym brzegu.

Sekwanka – struga będąca lewobrzeżnym dopływem Sarniej. Swoje początki bierze w okolicach Darżewa. Do Sarniej wpada na północny wschód od Trzebiatowa.

Stara Rega – stanowi lewostronny dopływ rzeki Regi o długości 25 km. Jej źródło mieści się w okolicy Jeziora Gęgnowskiego, skąd płynie na północ do jeziora Więcław. Jej dalszy bieg to wieś Więcław i Tarnowo. Następnie płynie na północny zachód i północ, gdzie wpada do rzeki Regi. Na jakość wód Starej Regi wpływa przede wszystkim zanieczyszczenia organiczne oraz skażenie bakteriologiczne.

Zgniła Rega – stanowi prawy dopływ Starej Regi. Źródłem strugi są północno-zachodnie okolice wsi Trzebusz. Około 1 km przed ujściem, do strugi wpada duży rów melioracyjny. Zgniła Rega ostatecznie przy jazie i przepompowni przed Mrzeżynem wpływa do Starej Regi. Obszary przyległe do strugi porośnięte są wysokimi krzewami, mają charakter podmokły i zabagniony. Wody gruntowe tego terenu wykazują znaczną zawartość soli pochodzenia morskiego. Wynikiem tego jest występowanie roślin solniskowych, których przykładem jest babka nadmorska czy świbka morska. Zgniła Rega biegnie po dwóch nachodzących na siebie obszarów programu Natura 2000 tj. obszaru specjalnej ochrony ptaków "Wybrzeże Trzebiatowskie" oraz obszaru ochrony siedlisk Trzebiatowsko-Kołobrzeskiego Pasa Nadmorskiego.

Jedynym jeziorem znajdującym się na terenie gminy Trzebiatów jest **Resko Przymorskie.** Zbiornik ten jest przybrzeżnym jeziorem Bałtyku na Wybrzeżu Trzebiatowskim. Częściowo położone jest na terenie gminy Trzebiatów i gminy Kołobrzeg. Powierzchnia zwierciadła wody ulega zmianom i mieści się w granicach od 553,9 ha do nawet 668,6 ha. Jezioro wykazuje charakter polimiktyczny, którego dno znajduje się na kryptodepresji. W typologii rybackiej jest zbiornikiem sandaczowym. Akwen jest objęty siecią Natura 2000. Utworzony tam specjalny obszar ochrony siedlisk nosi nazwę Trzebiatowsko-Kołobrzeskiego Pasa Nadmorskiego. Wody jeziora klasyfikuje się jako pozaklasowe, a sam zbiornik za nieodporny na degradację biologiczną. Tereny Reska Przymorskiego stanowią lęgowisko ptaków wodno-błotnych i ostoję dla wędrownych ptaków blaszkodziobych.

Przebieg sieci hydrograficznej przedstawia mapa załączona do niniejszego dokumentu (załączniki graficzne - Załącznik nr 2).

3.1.2. Wody podziemne

Woda podziemna dla gminy Trzebiatów jest pozyskiwana z 7 ujęć wody tj.: ujęcie w Trzebiatowie – 5 studni, Ujęcie w Mrzeżynie – 4 studnie, ujęcie w miejscowości Roby – 1 studnia, ujęcie w Kłodkowie – 2 studnie, ujęcie Chomętowo – 2 studnie i ujęcie w miejscowości Gołańcz Pomorska – 2 studnie.

Tabela 19: Wykaz studni w gminie Trzebiatów

Nazwa obiektu	Numer studni	Głębokość studni [m]	Wydajność [m^3/h]
Trzebiatów	1A	68	55
	8	80	53
	5	82	100
	6	95	131
	7	83	99
Mrzeżyno	1	94	34
	2	95	45
	3	95	45
	4	96	45
Nowielice	1A	68	59
	2	68	47
Roby	1	76,5	32
Kłodkowo	1	30	18
	2	100	1
Chomętowo	1	30	24
	2	28	24

Nazwa obiektu	Numer studni	Głębokość studni [m]	Wydajność [m^3/h]
Gołańcz Pomorska	1A	107	27
	2	112	45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Zakładu Wodociągów i Kanalizacji Trzebiatów

Woda pobierana z ujęcia w Mrzeżynie oraz w Robach pochodzi z utworów jurajskich i nie podlega konieczności uzdatniania. Miąższość tych utworów sięga około 90 m. Woda ujmowana w Mrzeżynie charakteryzuje się bardzo dobrą jakością i nie ulega zmianie. Woda pochodząca z ujęcia w Robach także spełnia wszystkie warunki sanitarne. Jedynym tam problemem jest barwa, która wynika z pokładów torfu zalegających na terenie wodonośnym. W przypadku pozostałych ujęć, wody pochodzą z utworów czwartorzędowych o miąższości około 90-100 m. Wody z tych utworów poddawane są uzdatnianiu na filtrach piaskowych. Największym ujęciem jest ujęcie w Trzebiatowie. Wody z tego ujęcia okresowo wykazują zwiększone zawartości żelaza. Nie mniej jednak wody pochodzące ze wszystkich studni spełniają wymagania pod względem chemicznym i fizycznym.

Jakość wody pochodzącej ze wszystkich ujęć jest regularnie kontrolowana przez akredytowane laboratorium. Analizy wykazują, iż jakość doprowadzanej do ludności wody nie przekracza normowanych wartości zarówno w zakresie wskaźników chemicznych jak i fizycznych.

3.1.3. Zagrożenie powodziowe

Zarówno północna zlewnia Regi jak i obszar Przymorza w zlewni Reska Przymorskiego leżą w zasięgu wezbrań wielkich wód. W związku z tym na tych terenach zlokalizowane są liczne obiekty mające na celu ochronę przeciwpowodziową. W ich skład wchodzą: około 44,79 km wałów, 6 polderów, 9 stacji pomp a także magazyn powodziowy oraz baza powodziowa w Mrzeżynie. Na przestrzeni lat okazało się, iż największe zagrożenie powodziowe dotyczy samego Trzebiatowa. W czasie kwietniowej powodzi w 2008 roku, poziom wód Regi przekroczył 4 m. Wtedy to przez kilka dni punkt kontrolny w Trzebiatowie wskazywał 91,1 m^3/s. Podczas gdy w warunkach normalnych wynosi on 38,1 m^3/s. W ciągu 11 dni całkowita objętość fali powodziowej jaka przeszła przez miasto wynosiła 27,56 mln m^3. W znacznym stopniu zagrożone są także tereny wzdłuż doliny Regi pasem szerokości 250-400 m (głównie użytki zielone na odcinku od miejscowości Kłodkowo do Trzebiatowa), tereny polderowe po obu stronach Regi zlokalizowane poniżej Trzebiatowa oraz tereny polderowe jeziora Resko Przymorskie. W rejonie Trzebiatowa mogą występować powodzie opadowe krótkotrwałe, które pojawiają się w okresie letnim (czerwiec-sierpień). Istnieje także duże prawdopodobieństwo występowania powodzi roztopowych na skutek szybkiego topnienia śniegów. Wynikiem bardzo silnych wiatrów sztormowych na wybrzeżu morskim i w efekcie „cofki" są pojawiające się powodzie sztormowe.

3.2. Stan powietrza atmosferycznego

Emisja pyłów, gazów oraz par wywodząca się ze źródeł naturalnych (np. w wyniku procesów gnilnych zachodzących na terenach bagiennych i torfowiskach lub erozji gleb) i na skutek działalności człowieka (np. spalanie paliw dla celów bytowych i przemysłowych, rolnictwo, transport drogowy, procesy przemysłowe oraz wydobywanie kopalin) zmienia naturalny skład chemiczny powietrza powodując jego zanieczyszczenie.

Na stopień zanieczyszczenia w gminie Trzebiatów wpływ ma rolnictwo oraz przemysł. Wykonane przez WIOŚ w Szczecinie raporty o stanie środowiska ukazują tą gminę jako nieuprzemysłowioną o znacznym udziale energetyki, transportu oraz komunikacji w emisji zanieczyszczeń.

Zgodnie z danymi zawartymi w Projekcie założeń do Planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Trzebiatów w największym stopniu zużywany jest gaz ziemny – 92,6%. Gmina zgazyfikowana jest w około 65%. Użytkowanym gazem jest wysokometanowy typu E. W miejscach nie zgazyfikowanych mieszkańcy korzystają z gazu w butlach. Spalanie tego paliwa powoduje wydzielanie do atmosfery dwutlenku węgla oraz pary wodnej, które szkodliwie wpływają na szatę roślinną. Jednakże emisja dwutlenku siarki jest dwukrotnie niższa niż przy spalaniu węgla kamiennego.

Wielu mieszkańców gminy Trzebiatów pomimo dostępu do sieci gazowej i głównie ze względu na wzrost cen paliw „czystych" korzysta z opalania węglem kamiennym z dużą zawartością siarki lub też z drewna, które stanowi paliwo uzupełniające. W związku z tym paleniska domowe powodują lokalne zanieczyszczenia atmosferyczny tlenkami węgla, dwutlenkiem siarki oraz produktami niepełnego spalania w tym benzo-a-pirenem wywołując tak zwaną emisję powierzchniową. Kotłownie w gminie Trzebiatów eksploatowane są głównie w sezonie zimowo – wiosennym, są one eksploatowane lokalnie wykorzystując jako paliwo głównie gaz ziemny.

Kolejnym źródłem powstawania takich zanieczyszczeń jak: tlenek węgla, tlenki azotu oraz dwutlenek węgla jest transport osobowy i towarowy. Substancje te mają liniowy charakter występowania szczególnie wzdłuż najbardziej uczęszczanych szlaków drogowych.

Inne źródło stanowi produkcja rolna, szczególnie hodowla zwierząt gospodarskich powodując wydzielanie się do atmosfery amoniaku i metanu.

Oprócz źródeł emisji na jakość powietrza wpływ mają również czynniki atmosferyczne takie jak:

- temperatura powietrza – wpływa pośrednio i jej spadek wiąże się ze wzrostem emisji ze źródeł grzewczych, natomiast upały powodować mogą powstawanie sytuacji smogowych;
- wysokość warstwy imersyjnej – niskie jej położenie utrudnia dyspersję zanieczyszczeń pochodzących głównie z komunikacji i ogrzewania indywidualnego, według danych z Rocznej oceny jakości powietrza dla województwa zachodniopomorskiego w roku 2009 opracowanej przez WIOŚ w Szczecinie liczba dni z inwersją na terenie gminy Trzebiatów wyraźnie wzrosła,

szczególnie w sezonie zimowym;

- klasa równowagi atmosfery Pasquilla – opisuje ona pionowe ruchy powietrza zawiązane z gradientem temperatury i prędkością wiatru wykorzystując 6 klas równowagi atmosfery, w roku 2009 najczęściej występującą klasą w obrębie gminy Trzebiatów była klasa 4, która jest zdecydowanie najkorzystniejsza.

W ostatnich latach obserwuje się istotne obniżenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych. Wynika ono głównie ze zmniejszenia się produkcji, jak również z unowocześniania technologii przemysłowych, instalacji urządzeń redukujących oraz poprawa jakości paliwa używanego w dużych źródłach zanieczyszczeń. Dodatkowo wraz ze spadkiem emisji punktowej rośnie udział zanieczyszczeń pochodzących z sektora komunalnego oraz transportu samochodowego w postaci emisji powierzchniowej i liniowej przekraczając 50% całkowitej emisji w wielu strefach rolniczych i atrakcyjnych turystycznie.

W roku 2009 w województwie zachodniopomorskim ocenę jakości powietrza oparto na pomiarach automatycznych, manualnych dla zanieczyszczeń pyłowych, pomiarach wskaźnikowych oraz obliczeniach modelowych stosowanych w przypadku stref bez pomiarów. Tak uzyskane informacje umożliwiły określenie przestrzennego rozkładu stężeń substancji również w gminie Trzebiatów należącej do strefy gryficko – kamieńskiej.

Dla gminy Trzebiatów określono w roku 2009 poziomy stężeń: NO_2 na 19,40 µg/m^3 oraz SO_2 na 2,49 µg/m^3. Wyróżniono istotny wpływ na jakość powietrza zanieczyszczeń przenoszonych wraz z prądami powietrznymi z Zakładów Chemicznych Police oraz z elektrowni „Dolna Odra" i „Pomorzany", a także transgraniczne zanieczyszczenia z Niemiec. Goleniowskie Fabryki Mebli – Zakład w Trzebiatowie uznano za niestanowiący znaczącej uciążliwości dla środowiska w zakresie emisji zanieczyszczeń do powietrza. Wyniki uzyskanych badań nie wskazują na przekroczenia dopuszczalnych wartości określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. z dnia 19 marca 2008 r. Nr 47, poz. 281). Ogólny stan powietrza atmosferycznego w gminie Trzebiatów uzyskał klasę A. Poniżej przedstawiono klasy dla stężeń poszczególnych substancji. Ocena stanu powietrza atmosferycznego nie wykazała potrzeby sporządzania programu ochrony powietrza.

Tabela 20: Klasyfikacja poziomów stężeń substancji w powietrzu atmosferycznym ze względu na zdrowie ludzi strefy gryficko – kamieńskiej (obszar zwykły)

Substancja	Uzyskana klasa	Działania wynikające z klasyfikacji
SO_2	A	Nie wymagane
NO_2	A	Nie wymagane

Substancja	Uzyskana klasa	Działania wynikające z klasyfikacji
PM10	A	Nie wymagane
Pb	A	Nie wymagane
C_6H_6	A	Nie wymagane
CO	A	Nie wymagane
As	A	Nie wymagane
B(a)P	A	Nie wymagane
Cd	A	Nie wymagane
Ni	A	Nie wymagane
O_3	A	Nie wymagane

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza dla województwa zachodniopomorskiego. Raport za 2009 rok, WIOŚ w Szczecinie (opracowanie własne)

3.3. Gleby i surowce mineralne

Gleby

Gleby na terenie gminy Trzebiatów położone są na utworach glacjalnych w szczególności na glinach oraz piaskach zwałowych i dolinowych. Gleby gruntów ornych to w większości gleby brunatne wyługowane oraz gleby odgórnie oglejone na utworach dwuczłonowych. W lasach dominują gleby bielicowe z nieznacznym udziałem gleb odgórnie oglejonych i brunatnych wyługowanych. Gleby użytków zielonych to przeważnie torfy niskie. W obniżeniach terenu w przeszłości stanowiących zbiorniki wodne występują nieliczne czarne ziemie oraz mursze. Na terenie całej gminy licznie występują torfowiska. Przydatność rolnicza gleb z terenu gminy Trzebiatów jest stosunkowo wysoka. Grunty orne klasy III stanowią 36,2 %, a klasy IV 50,3 %. Podobnie wysokimi walorami cechują się gleby pod trwałymi użytkami zielonymi. Największe zagrożenie dla gleb w gminie stwarza działalność rolnicza, ponad 40% wszystkich gruntów stanowią grunty orne, które narażone są w szczególności na zanieczyszczenie związkami azotu.

Surowce mineralne

Zasoby surowcowe zlokalizowane na obszarze gminy położone są w utworach czwartorzędowych, z których największe znaczenie mają:

- gliny, iły i mułki zatoiskowe w przeszłości powszechnie ekploatowane (złoże Włodarka, okolice Trzebiatowa, Gołańczy, Gąbinie, Lewicach, Trzebuszu, Robach, Gorzysławiu) dla potrzeb niewielkich cegielni i do budowy wałów ochronnych wzdłuż rzeki Regi;
- kruszywa naturalne brak udokumentowanych złóż w przeszłości powszechnie eksploatowane (Czaplin, Ninników, Lędzin, Gorzysław, Trzebusz, Siemidarżno, Gołańcz, Lewice, Mrzeżyno) na potrzeby lokalne.

Ponadto w przeszłości eksploatowane były piaski rzeczne z doliny Regi, a także na licznych stanowiskach torf, wykorzystywany do celów rolniczych opałowych. Obecnie ze względów środowiskowych zaprzestano wydobycia.

Na terenie gminy występują udokumentowane złoża gazu usytuowane w piaszczystych poziomach karbonu górnego. Zlokalizowany i eksploatowany w okolicach Gorzysławia „Gorzysław N" - 4 odwierty, „Gorzysław S" - 1 odwiert, „Trzebusz" - 1 odwiert. Koncesje na wydobycie złoża posiada PGNiG odział w Zielonej Górze. Stan złoża nie jest do końca rozpoznany szacuje się zasoby geologiczne mogą wynosić około 50 m^3.

Wydobywany gaz jest gazem bezgazolinowym, azotowo-helowym z domieszką kondensatu naftowego i zawiera 41-55% węglowodorów. Po wydobyciu gaz przesyłany jest 8 gazociągami do Kopalni Gazu Ziemnego „Gorzysław". Możliwości wydobywcze KGZ Gorzysław są na poziomie 15 000m^3/h. Obecne metody eksploatacyjne nie stwarzają zagrożenia dla środowiska. Stan ten nie powinien ulec zmianie przy zwiększeniu skali wydobycia.

3.4. Lasy

Lasy są najbardziej naturalnym siedliskiem przyrodniczym związanym z krajobrazem oraz niezbędnym czynnikiem równowagi środowiska przyrodniczego. Szczególną funkcje w ochronie ekosystemów leśnych, ich biocenoz oraz naturalnych procesów przyrodniczych, odgrywają tereny ochronne i rezerwaty leśne. Lasy posiadają szczególne znaczenie gospodarcze i są kluczowym elementem bezpieczeństwa ekologicznego oraz spełniają istotną rolę w ochronie środowiska naturalnego.

Lasy zajmują 3112,7 ha (98,1 ha prywatne, 3014,6 ha publiczne) co stanowi 13,86% powierzchni gminy. Nadleśnictwo Gryfice położone jest na obszarach nizinnych w północno - zachodniej Polsce. Na terenie omawianego nadleśnictwa stwierdzono występowanie 15 typów siedliskowych lasu tj.:

- Ols środkowoeuropejski:
  – ols porzeczkowy. Zespół w typie olsu typowego
  – ols torfowcowy. Zespół w typie lasu mieszanego bagiennego
- Niżowe łęgi olszowe i jesionowo – olszowe siedlisk wodogruntowych, okresowo lekko zabagnionych:
  – łęg jesionowo olszowy. Zespół w typie siedliskowym olsu jesionowego
- Grądy subatlantyckie bukowo – dębowo – grabowe, postać pomorska uboga:
  – grąd subatlantycki. Zespół w typie lasu świeżego i lasu wilgotnego
- Żyzna buczyna niżowa:

– żyzna buczyna niżowa. Zespół w typie siedliskowym lasu świeżego

- Świetlista dąbrowa:

  – świetlista dąbrowa subkontynentalna.
- Subatlantycka wilgotna dąbrowa acydofilna - Betulo
- Subatlantycki acydofilny las bukowo – dębowy typu pomorskiego

– pomorski las bukowo – dębowy. Zespół w typie siedliskowym boru mieszanego świeżego, boru mieszanego wilgotnego oraz lasu mieszanego świeżego.

- Kontynentalne bory mieszane :kontynentalny bór mieszany:
  - Zespół w typie siedliskowym boru mieszanego świeżego boru mieszanego wilgotnego - lasu mieszanego świeżego oraz lasu mieszanego wilgotnego.
- Nadmorski bór sosnowy, nadmorski bór bażynowy:
  - sosnowy bór rosnący na glebach bielicowych wytworzonych z piasków luźnych na nadmorskich wydmach szarych.
- Suboceaniczne śródlądowe bory sosnowe w kompleksie boru świeżego boru suchego i boru wilgotnego:

  – subatlantycki bór sosnowy świeży. Zespół w typie siedliskowym boru świeżego;

  – bór sosnowy suchy. Zespół w typie siedliskowym boru suchego;

  – bór sosnowy wilgotny. Zespół w typie siedliskowym boru wilgotnego.
- Kontynentalne bory bagienne:
  - Bór sosnowy bagienny. Zespół typie siedliskowym boru bagiennego i boru mieszanego bagiennego,
  - Mszary wysoko torfowiskowe,
  - Kontynentalny bór bagienny,
  - Bór sosnowy bagienny. Zespół typie siedliskowym boru bagiennego i boru mieszanego bagiennego,
  - Nadmorskie i śródlądowe zbiorowiska solniskowe.

Typy Siedliskowe lasów i skład gatunkowy ich drzewostanu w nadleśnictwie Gryfice w dużym stopniu pokrywają się z mapą potencjalnej roślinności. W nadleśnictwie dominują: Żyzna buczyna niżowa, Subatlantycka wilgotna dąbrowa acydofilna, Subatlantycki acidofilny las bukowo - dębowy typu pomorskiego i Ols środkowoeuropejski. Szczególnie cenny i unikatowy w skali kraju jest **Nadmorski bór bażynowy w Mrzeżynie**, na obszarze którego został powołany rezerwat.

Ze względu na nadmorskie położenie, lasy w gminie Trzebiatów, są bardzo atrakcyjne dla turystów. Efektem tej sytuacji jest bardzo duża antropopresja ze wszystkimi negatywnymi skutkami:

śmiecenie, wydeptywanie lasu, niszczenie roślin. Lasy nadmorskie w wyniku silnej antropopresji ulegają powolnym procesom degradacji, które objawiają się ubożeniem szaty roślinnej oraz zmniejszeniem żyzności i produkcyjności siedlisk.

3.5. Formy ochrony przyrody

W celu zachowania wybitnych walorów przyrodniczych i krajobrazowych na terenie gminy powołano 2 rezerwaty przyrody oraz pięć obszarów wchodzących w skład Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000.

3.5.1. Rezerwaty przyrody

W gminie Trzebiatów znajdują się dwa rezerwaty przyrody. Na mocy rozporządzenie Nr 54/2007 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 27 września 2007 został utworzony **„Rezerwat przyrody Roby".** Położony 0,3 km na południowy zachód od południowego skraju wsi Roby. Celem ochrony jest zachowanie stanowisk roślin naczyniowych i zarodnikowych, w szczególności wrzośca bagiennego (*Erica tetralix*), woskownicy europejskiej (*Myrica gale*), rzadkich gatunków torfowców oraz renaturalizacja torfowiska wysokiego typu bałtyckiego.

Na podstawie zarządzenia Nr 18/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 2 kwietnia 2010 r został utworzony rezerwat przyrody „**Nadmorski bór bażynowy w Mrzeżynie"**

Obszar rezerwatu stanowi jeden z najlepiej zachowanych na polskim wybrzeżu fragmentów boru bażynowego (*Empetro nigri–Pinetum*) z bogatym zestawem gatunków roślin charakterystycznych dla tego zbiorowiska leśnego. Drzewostan sosnowy, w typowej skarłowaciałej postaci, charakterystycznej dla tego zespołu roślinnego, pochodzi z 1886 roku. W drzewostanie, oprócz sosny zwyczajnej (*Pinus sylvestris*), niewielki udział ma również kosodrzewina (*Pinus mugo*) różniąca się od odmiany górskiej nie płożącą, lecz bardziej wysmukłą sylwetką.

Bardzo bogatą warstwę krzewów i krzewinek tworzy cały zestaw gatunków roślin z rodziny wrzosowatych. Masowo występują: bagno zwyczajne (*Ledum palustre*), bażyna czarna (*Empetrum nigrum*), borówka czarna (*Vaccinium myrtillus*). Nieco mniejszy udział mają: borówka bagienna (*Vaccinium uliginosum*), borówka brusznica (*Vaccinium vitis-idea*), wrzos zwyczajny (*Calluna vulgaris*). Warstwa zielna boru jest słabiej wykształcona, ze względu na silnie rozbudowaną warstwę krzewów. Natomiast warstwa mszysta jest bardzo dobrze wykształcona i tworzą ją głównie: rokietnik pospolity (*Pleurozium schreberi*), brodawkowiec czysty (*Pseudoscleropodium purum*), bielistka siwa (*Leucobryum glaucum*), torfowcowate *Sphagnum sp.* i inne. Poduchy torfowców *Sphagnum sp.* wykształciły się przede wszystkim w rowach odwadniających, przecinających opisywany fragment nadmorskiego boru. Rowy te są płytkie i obecnie bardzo mocno zarośnięte krzewami bagna i innymi krzewinkami, zatem ich

rola odwadniająca nie stanowi zagrożenia dla siedliska.

Na obszarze rezerwatu stwierdzono występowanie 15 gatunków roślin rzadkich, zagrożonych i chronionych na terenie Pomorza Zachodniego, Polski i Europy. Wśród nich jest 14 gatunków roślin i grzybów prawnie chronionych, w tym 5 objętych ochroną ścisłą: bagno zwyczajne (*Ledum palustre*) oraz kosodrzewina (*Pinus mugo*), torfowiec błotny (*Sphagnum palustre*), torfowiec frędzlowaty (*Sphagnum fimbriatum*), torfowiec ostrolistny (*Sphagnum capillifolium*) a także 9 gatunków objętych ochroną częściową: chrobotek reniferowy (*Cladonia rangiferina*), turzyca piaskowa (*Carex arenaria*), piórosz pierzasty (*Ptilium crista-castrensis*), brodawkowiec czysty (*Pseudoscleropodium purum*), płonnik pospolity (*Polytrichum commune*), rokietnik pospolity (*Pleurozium schreberi*), bielistka siwa (*Leucobryum glaucum*), widłoząb miotlasty (*Dicranum polysetum*) i próchniczek bagienny (*Aulacomnium palustre*). W obiekcie występuje także rzadka na terenie Pomorza Zachodniego oraz zagrożona w Polsce – bażyna czarna (*Empetrum nigrum)* (Zarządzenia Nr 18/2010 ...2010).

3.5.2. Zasoby przyrody ożywione

Na obszarze gminy Trzebiatów występują liczne gatunki flory związane z siedliskami pasa nadmorskiego – wydmami nadmorskimi borami bażynowymi, solniskami oraz subatlantyckimi torfowiskami i wrzosowiskami unikatowymi w skali kraju. Część z nich została wymieniona przy opisie poszczególnych form ochrony przyrody. Na terenie gminy Trzebiatów stwierdzono występowanie**:**

- 22 gatunków roślin objętych ochroną całkowitą,
- 10 gatunków pod ochroną częściową,
- 15 gatunków, których byt na Pomorzu jest zagrożony,
- 44 gatunki uznane za rzadkie i interesujące.

Z dostępnych materiałów faunistycznych dotyczących Nadleśnictwa Gryfice wynika, że na jego obszarze żyje ponad 40 gatunków ssaków, w tym co najmniej 30 gatunków w lasach. W awifaunie omawianych terenów stwierdzono ponad 230 gatunków. Na terenach omawianych gmin żyje 5 gatunków gadów i 13 gatunków płazów. Na szczególną uwagę zasługuje obszar Lasu Trzebiatowskiego, który jest terenem lęgowym dwóch gatunków ptaków drapieżnych, które podlegają ochronie gatunkowej i ochronie strefowej – kani rudej i orlika krzykliwego.

3.5.3. Obszary należące do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000

Na terenie gminy Trzebiatów znajduje się pięć obszarów należące do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000, których lokalizacja przedstawiona jest na mapie w załączeniu (załączniki graficzne - Załącznik nr 3).

Obszar specjalnej ochrony ptaków Wybrzeże Trzebiatowskie

Teren rozciąga się między miejscowościami Kamień Pomorski i Dźwirzyno. Ostoję stanowią rozległe łąki, dawniej intensywnie koszone i wypasane, ale od kilkunastu lat prawie nie użytkowane. W zachodniej części teren jest często zalewany przez wody Świńca i Niemicy. Znaczną powierzchnię porasta trzcina i łoza, a zaniedbywany system odwadniający powoduje dłuższe utrzymywanie się rozlewisk. Na terenie ostoi znajdują się dwa jeziora przymorskie: Liwia Łuża i Resko Przymorskie oraz tzw. Bagno Pogorzelickie. W granicach obszaru znajdują się ostoje krajowe: Doliny Świńca i Niemicy K02 oraz Jezioro Liwia Łuża K03.

W ostoi występuje co najmniej 25 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej a także 5 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C6) następujących gatunków: błotniak łąkowy, błotniak zbożowy (PCK), kania ruda (PCK), rybołów (PCK), sowa błotna (PCK). W stosunkowo dużym zagęszczeniu (C7) występuje: bocian biały, derkach i wodniczka (PCK). Latem na obszarze pierzą się gęgawy w ilości 100 – 350 osobników (C3).

Specjalny obszar ochrony siedlisk Trzebiatowsko-Kołobrzeski Pas Nadmorski

Obszar obejmuje najlepiej zachowany fragment zróżnicowanego geomorfologicznie wybrzeża Bałtyku: brzegi klifowe (aktywne – erodujące i ustabilizowane z zaroślami), wydmowe, mierzeje odcinające lagunowe jeziora przymorskie, płytkie ujścia rzek. Typowo wykształcony układ pasowy biotopów obejmuje pas wód przybrzeżnych, plażę z ugrupowaniami organizmów psammofilnych oraz pasami kidziny, inicjalne stadia wydm białych, wydmy szare z roślinnością niską (ugrupowania porostów, psammofilne zbiorowiska trawiaste z okazami mikołajka nadmorskiego, zakrzewienia, stadia inicjalne boru bażynowego), wydmy ustabilizowane porośnięte borami bażynowymi (najlepiej zachowane w regionie fragmenty tych borów między Mrzeżynem a Pogorzelicą z bogatymi populacjami gatunków charakterystycznych), zagłębienia międzywydmowe z mokradłami (w tym stadia inicjalne mszarów). W mezotroficznych lasach mieszanych na podłożu piaszczystym (Betulo-Quercetum) występuje charakterystyczny wiciokrzew pomorski. Na zapleczu pasa wydmowego kompleksy lasów bagiennych i łęgowych częściowo na podłożu torfowym: wokół jeziora Liwia Łuża, między Włodarką a Mrzeżynem, na południowy-zachód od Dźwirzyna i południowy-zachód od Kołobrzegu. Wyniesienia moreny dennej, w pasie brzegowym pokryte są głównie lasami mieszanymi z wiciokrzewem pomorskim.

Charakterystycznym elementem pasa brzegowego są jeziora lagunowe oddzielone od morza wąskim pasem mierzei: Resko Przymorskie i Liwia Łuża. Pełnią ważną rolę jako ostoje ptaków, obfitują w cenne gatunki flory. Od południa obszar Ostoi zamknięty jest rozległym, pasmowym obniżeniem Pradoliny Bałtyckiej, w dużym stopniu wypełnionym pokładami torfów niskich, w większości odwodnionych w przeszłości i wykorzystywanych jako użytki zielone. Obszar pradoliny przecięty jest

siecią kanałów oraz mniej lub bardziej naturalnych cieków (m. in. Rega, Stara Rega, Parsęta, Czarwonka). W ich korytach, starorzeczach oraz na brzegach rozwijają się zbiorowiska roślin wodnych z udziałem halofitów. Obecnie duży procent powierzchni pradoliny nie jest użytkowany rolniczo. Na obrzeżach pradoliny obserwuje się rozwój zarośli z udziałem woskownicy europejskiej. W wyniku degradacji urządzeń hydrotechnicznych występuje miejscowe zabagnienie terenu i okresowe zalewanie, w tym wodami słonawymi.

Obszar specjalnej ochrony ptaków Zatoka Pomorska (PLB990003)

Obszar został utworzony w 2009 roku, obejmuje akwen o dużym zróżnicowaniu dna morskiego (od piaszczystych ławic, po rozległe żwirowiska i głazowiska). Centralną część Zatoki Pomorskiej zajmuje duże wypłycenie zwane Ławicą Odrzańską. Rozciąga się od zachodnich krańców jeziora Bukowo (Łazy), gdzie obejmuje 15 kilometrowej szerokości pas wód przybrzeżnych Bałtyku po granicę Państwa rozszerzając się tutaj do około 70 km. Obszar stanowi ostoję ptasią. Na obszarze ochrony stwierdzono występowanie 4 gatunków występujących w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej oraz 2 gatunki z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. W okresie wędrówek i w okresie zimy występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego (C2 i C3) następujących gatunków: perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, perkoz rogaty, bielaczek, lodówka, markaczka, nurnik, tracz długodzioby i uhla; w stosunkowo wysokich liczebnościach (C7) występują: nur czarnoszyi i nur rdzawoszyi. Ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach powyżej 20000 osobników (C4) - zimą powyżej 100 000 osobników.

Ostoja na Zatoce Pomorskiej PLH990002

Zatoka Pomorska to akwen o dużym zróżnicowaniu dna morskiego, od piaszczystych ławic, po rozległe żwirowiska i głazowiska. Centralną część Zatoki Pomorskiej zajmuje duże wypłycenie zwane Ławicą Odrzańską. Kluczowy obszar dla ochrony siedliska 1110 oraz teren regularnych obserwacji morświna. Obszar ważny dla bałtyckiej populacji parposza. Ważna ostoja ptaków o randze międzynarodowej E82.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Dorzecze Regi

Projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk o powierzchni 15261,8 ha obejmuje dolinę rzeki Regi wraz z jej dopływami. Rega jest jedną z największych rzek Pomorza Zachodniego, należącą do bezpośredniego zlewiska Bałtyku. W górnym biegu rzeka przepływa przez dobrze zachowane torfowiska, wilgotne łąki. Zbocza doliny porastają grądy i lasy bukowe. W okolicach miasta Łobza rzeka przełamuje się przez wzgórza morenowe. W dalszym biegu, po przyjęciu dopływów Łożnicy i Brzeźnickiej Węgorzy, rzeka przepływa przez łąki i tereny uprawne z eutroficznym jeziorem Rejowickim. Malownicza dolina Regi zawdzięcza swoje walory przyrodniczo – krajobrazowe

różnorodności zbiorowisk, zwłaszcza tych charakterystycznych dla naturalnych dolin rzecznych. Otóż na obszarze tym zidentyfikowano kilkanaście typów siedlisk przyrodniczych zamieszczonych w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej. Na wyróżnienie zasługują pozostałości lasów aluwialnych (na glebach okresowo zalewanych) z olszą czarną i jesionem wyniosłym, a także lasy grądowe, bukowe i dębowe – łącznie zbiorowiska te zajmują 41% powierzchni doliny. Występuje tu również duża różnorodność torfowisk. Poza roślinnością nadrzeczną, mamy także do czynienia ze zbiorowiskami rozwijającymi się na najuboższych siedliskach, nierzadko piaszczystych, jak acydofilne (kwaśnolubne) dąbrowy na piaszczystych równinach (pokrywające 6,5% ostoi, wg Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej) czy też sucholubne murawy, wrzosowiska. Dolina Regi charakteryzuje się ponadto dużą różnorodnością rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt. Rzeka i jej dopływy są doskonałym miejscem wędrówek tarłowych łososia atlantyckiego oraz innych gatunków z rodziny łososiowatych. Rega odgrywa bardzo ważną rolę jako korytarz ekologiczny.

3.5.5. Proponowane formy ochrony przyrody

Poniżej zestawiono proponowane formy ochrony przyrody na terenie gminy Trzebiatów.

Użytki ekologiczne

- **„Mszar Gołańcz" -** Tereny o pow 5,01 ha w granicach Nadleśnictwa Gryfice na zachód od PGR Gołańcz. Cenne stanowisko florystyczne - torfowisko mszarne, bagienne zarośla i lasy. Obfite populacje chronionych, rzadkich i zagrożonych roślin. Otoczone kompleksem leśnym.
- **„Lewice I"** - Teren na południe od Lewic o powierzchni 5,85 ha. Cenne stanowisko florystyczny - kompleks torfowisk, bagiennych zarośli i lasów. Obfite populacje chronionych, rzadkich i zagrożonych roślin.
- **„Lewice II" -** Teren na wschód od Lewic o powierzchni 7,02 ha. Cenne stanowisko florystyczny - kompleks torfowisk, bagiennych zarośli i lasów. Obfite populacje chronionych, rzadkich i zagrożonych roślin.
- **„Las Huba" -** Obszar o powierzchni 11,54 ha. Jeziorka i bagienka śródleśne będące stanowiskiem lęgowym takich gatunków ptaków jak: cyraneczka, żuraw oraz gągoł i kszyk. Jest to miejsce rozrodu płazów i gadów: traszka zwyczajna, ropucha szara, rzekotka drzewna, żaba jeziorkowa, żaba trawna i żaba moczarowa, zaskroniec zwyczajny.

Oprócz ww. obszarów na terenie gminy znajdują się inne cenne siedliska, które także w przyszłości powinny zostać objęte ochrona do najcenniejszych z nich należą:

- Mszar Chomętowo - Kompleks torfowisk, bagiennych zarośli i lasów;
- Mszar Gębin - Kompleks torfowisk, bagiennych zarośli i lasów;

- Słonawy nad rzeką - Kompleks porzuconych łąk i pastwisk z roślinnością solniskową;
- Sadlenko - lasy liściaste na krawędzi doliny z kilkudziesięcioma okazami pomnikowych drzew (głównie buki); liczne wąwozy z wypływami wód źródliskowych; podzboczowy pas kopułowych torfowisk źródliskowych;
- Jaromin Zespół zabytkowo - parkowy obecnie zajmowany częściowo przez Dom Pomocy Społecznej, częściowo przez jednostkę wojskową. Fragment dawnego parku obecnie stanowi oddział leśny (dom. drzewostan bukowy), 27 drzew spełnia wymogi drzew pomnikowych o rozmiarach;
- „Szkółka leśna" Trzebiatów szpalerami egzotycznych drzew, wśród pól. Być może był to zaczątek ogrodu dendrologicznego
- Wlewo - Kompleks obejmujący zdziczały park, aleję, drzewostan wewnątrz wsi i zadrzewioną skarpę doliny Regi;
- Wzgórze klasztorne w Trzebiatowie (Wyszków) - wzgórze nad Regą, na szczycie ruiny po klasztorze, otoczone starodrzewem. Zbocza porośnięte murawą z elementami ciepłolubnymi;
- Park miejski w Trzebiatowie - obszar historycznego założenia parkowego "Królewski Gaj" Imponujący drzewostan złożony z gatunków grądowych i łęgowych oraz wartościowe przyrodniczo tereny i obiekty o nie w pełni rozpoznanych walorach, lub niedostępne do badań w trakcie prac terenowych:
  - ✔ łąki w dolinie rzeki Sarniej;
  - ✔ Bieczynko - "Wielkie Bagno";
  - ✔ dolina Dębosznicy;
  - ✔ Las Trzebiatowski;
  - ✔ źródliskowa dolina koło Siemidarżna;
  - ✔ stawek śródpolny koło Siemidarżna;
  - ✔ kwaśne mechowisko koło Gorzysławia;
  - ✔ torfowisko II koło Chomętowa.

3.6. Emisja hałasu

Hałas jest jednym z głównych czynników zanieczyszczających środowisko. Jego dokuczliwość jest powszechnie znana. Wpływa on przede wszystkim na ogólny stan fizyczny jak i psychiczny człowieka, przede wszystkim powodując senności, poczucie zmęczenia oraz ból głowy. Ciągłe i nadmierne przebywanie w hałasie jest powodem chorób psychicznych oraz nowotworowych. Zanieczyszczenie środowiska hałasem jest powodowane przez następujące źródła:

- komunikacja samochodowa, kolejowa czy też lotnicza;

– zakłady przemysłowe, rzemieślnicze;
– przesył energii elektrycznych o wysokich napięciach.

Zazwyczaj klimat akustyczny wyrażany jest ilościowo za pomocą wskaźników hałasu określających poziomy dźwięku z korekcją A w porze dnia oraz nocy, bądź też wskaźnikiem dzienno-wieczorowo-nocnym. Dopuszczalne poziomy hałasu są regulowane poprzez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 120 z dnia 5 lipca 2007r., poz 826 z późn. zm.). Zgodnie z rozporządzeniem wyróżnia się 2 główne tereny zamieszkałe, a mianowicie: tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz tereny zabudowy zagrodowej. Szczegółowy wykaz wartości dopuszczalnych dla terenów chronionych przed hałasem został zestawiony w załączniku.

Głównym źródłem hałasu na terenie gminy Trzebiatów jest komunikacja drogowa. Przez obszar gminy przechodzą 3 drogi wojewódzkie: 102, 103, 109 jak i sieć dróg powiatowych. Poziom hałasu jest zależny przede wszystkim od natężenia ruchu na poszczególnych odcinkach dróg jak i stanu nawierzchni. Największe natężenie ruchu panuje na drogach wojewódzkich. Zgodnie z średnio dobowym pomiarem ruch wykonanym w roku 2005 oraz przeprowadzoną prognozą największą ilością pojazdów odznacza się droga wojewódzka nr 102, w szczególności odcinek biegnący od Trzebiatowa w stronę Międzyzdrojów. Średnio dobowe natężenie pojazdów na tym odcinku w 2005 roku wyniosło ponad 5700 pojazdów. Ruch na pozostałych drogach wojewódzkich mieści się w obszarze około 3000 pojazdów (wyjątek to DW 103 gdzie SDR wynosi około 1200 pojazdów).

Sporządzoną prognozę ruchu, opierającą się na wskaźnikach PKB, na drogach wojewódzkich obejmująca lata 2010-2013 zgodnie z danymi zamieszczonymi w załączeniu przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21: Prognoza ruchu na drogach wojewódzkich w latach 2010 i 2013.

Nr drogi	Odcinek drogi	Prognoza ruchu SDR		
		2005 r.	2010 r.	2013 r.
102	Trzebiatów - Międzyzdroje	5716	6973	7825
	Trzebiatów - Kołobrzeg	2862	3491	3918
103	Trzebiatów – Kamień Pomorski	1183	1445	1621
109	Trzebiatów - Mrzeżyno	2826	3447	3870
	Trzebiatów - Gryfice	2953	3603	4043

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SDR.

Powyższe drogi wojewódzkie przechodzą przez miasto Trzebiatów, kierując swój ruch na główne ulice miasta. Ruch ten jest powodem znacznych poziomów hałasu. Miasto Trzebiatów posiada głównie tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej dla których wartości dopuszczalne hałasu wynoszą:

- dla pory dnia (trwającej od godz. 6:00 do godz. 22:00) 55 dB,
- dla pory nocy (trwającej od godz. 22:00 do godz. 6:00) 50 dB.

W takich sytuacjach, gdy drogi o znacznym obciążeniu ruchem przechodzą przez miasta, dąży się do zmniejszenia nadmiernego hałasu występującego na głównych ulicach miasta. W tym zakresie zostanie wybudowana obwodnica dla miasta Trzebiatowa, która przejmując przede wszystkim ruch panujący na drodze 102, oddali go od ścisłego centrum miasta. Przyczyni się to do znacznego spadku poziomu hałasu i poprawy klimatu akustycznego w samym centrum Trzebiatowa.

Nie tylko należy spoglądać na tereny prawnie chronione w mieście, należy uwzględnić również obszary należące do wsi położonych wzdłuż powyższych dróg wojewódzkich. Jak wynika z przedstawionej prognozy, największy ruch na lata 2010-2013 wystąpi na odcinku drogi wojewódzkiej nr 102, biegnącej od miasta Trzebiatów w kierunku Międzyzdrojów. Odcinek tej drogi przechodzi przez wsie: Zapolice oraz Rogozina. Tereny zamieszkałe należące do wymienionych wsi to przede wszystkim tereny zabudowy zagrodowej, dla których obowiązują następujące wartości dopuszczalne: dla pory dnia (trwającej od godz. 6:00 do godz. 22:00) 60 dB, dla pory nocy (trwającej od godz. 22:00 do godz. 6:00) 50 dB.

Analizując ruch na drogach przedstawiono poniżej odległości od drogi, powyżej których zostaną zachowane wartości dopuszczalne poziomów dźwięku.

Tabela 22: Zakres zasięgu izolinii hałasu na drogach wojewódzkich na lata 2010 i 2013.

Nr drogi	**Odcinek drogi**	**Odległość od drogi [m]**		
		Pora dnia		**Pora nocy**
		Izolinia 55 dB	**Izolinia 60 dB**	**Izolinia 50 dB**
Rok prognozy 2010				
102	Trzebiatów - Międzyzdroje	51	29	74
	Trzebiatów - Kołobrzeg	39	18	49
103	Trzebiatów – Kamień Pomorski	27	8,5	38,5
109	Trzebiatów - Mrzeżyno	38,5	17,5	48
	Trzebiatów - Gryfice	39,5	18,5	49,5
Rok prognozy 2013				
102	Trzebiatów - Międzyzdroje	53,5	31,5	76
	Trzebiatów - Kołobrzeg	41,5	19,5	51
103	Trzebiatów – Kamień Pomorski	28,5	9,5	41
109	Trzebiatów - Mrzeżyno	41	19	50,5
	Trzebiatów - Gryfice	42	20	51

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SDR za pomocą programu SoundPLAN essential 1.1. Prognoza hałasu przewiduje prędkość dopuszczalną obowiązującą na terenie zabudowanym.

Klimat akustyczny panujący w środowisku zależy również od pozostałych źródeł hałasu, takich jak: zakłady przemysłowe, rzemieślnicze, usługowe, gastronomiczne, bądź też branże rozrywkowe, które zlokalizowane są w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zabudowy mieszkaniowej.

3.7. Promieniowanie elektromagnetyczne

Podstawą prawa krajowego w zakresie ochrony środowiska przed elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym jest ustawa Prawo Ochrony Środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.). Zgodnie z artykułem 121 tej ustawy ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega przede wszystkim na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych poziomów lub co najmniej na tych poziomach;
- zmniejszenie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Wartości dopuszczalne promieniowania elektromagnetycznego dotyczą wyłącznie trenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz miejsc dostępnych dla ludności (zwłaszcza szpitale, żłobki, przedszkola, internaty). Są one regulowane poprzez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych oraz sposobu sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z 2003 r. Nr 192, poz. 1183).

Zgodnie z obowiązującymi przepisami na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, składowa elektryczna elektromagnetyczna promieniowania o częstotliwości 50 Hz nie może przekraczać wartości 1 kV/m oraz 60 A/m. Dla miejsc dostępnych dla ludności parametry te są zróżnicowane i zależne od częstotliwości pola elektromagnetycznego. Zakresy te przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23: Zakres częstotliwości pól elektromagnetycznych w środowisku, dla miejsc dostępnych dla ludności.

Lp.	Zakres częstotliwości	Składowa elektryczna	Składowa magnetyczna
1	0 Hz	10 kV/m	2 500 A/m
2	0 Hz – 0,5 Hz	-	2 500 A/m
3	0,5 Hz – 50 Hz	10 kV/m	60 A/m
4	0,05 kHz – 1 Hz	-	3/f A/m
5	0,001 MHz – 3 MHz	20 V/m	3 A/m
6	3 MHz – 300 MHz	7 V/m	-

7	300 MHz – 300 GHz	7 V/m	-

Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych oraz sposobu sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z 2003 r. Nr 192, poz. 1183).

Najbardziej rozpowszechnionymi źródłami promieniowania elektromagnetycznego są nadajniki stacji bazowych telefonii komórkowych, pracujących w paśmie 900 MHz oraz 1800 MHz i wyższych częstotliwościach oraz napowietrzne linie elektroenergetyczne przesyłające energię elektryczną.

Przez tereny gminy Trzebiatów nie przebiegają sieci przesyłowe (KSP) najwyższych napięć. Jednakże przez tereny gminy przechodzą sieci wysokiego napięcia (WN), średniego napięcia (SN) oraz liniami niskiego napięcia (NN). W samej miejscowości Trzebiatów znajduje się Główny Punkt Zasilania (GPZ) 110/15 kV „Trzebiatów" o mocy 2x16 MVA. Do GPZ doprowadzone są trzy linie wysokiego napięcia:

- Linia Gryfice – Trzebiatów o napięciu 110 kV;
- Linia Kołobrzeg – Trzebiatów o napięciu 110 kV;
- Linia Niechorze – Trzebiatów o napięciu 110 kV;

Energia elektryczna na terenie gminy rozsyłana jest za pomocą 15 linii średniego napięcia (SN) o napięciu 15 kV, prowadzących do:

- Gryfice przez Bielikowo;
- Gryfice przez Otok;
- Smolęcina;
- Gołańczy;
- Gorzysławia;
- Bieczyna;
- Włodarki;
- Niechorza;
- Niechorza przez Saldno;
- Mrzeżyna;
- FM;
- Chomętowa;
- PKP (2 linie);
- Miasta Trzebiatowa.

Na terenie gminy Trzebiatów w najbliższych latach nie są przewidziane znaczące zmiany obecnie istniejącej sieci przesyłowej. Zmiany dotyczyć będą jedynie dostarczenia energii liniami niskiego napięcia (NN) do nowych obszarów zabudowy mieszkaniowej. Zarówno dla nadajników stacji bazowych telefonii komórkowej jak i sieci przesyłowych niezbędne jest zachowanie stref ochronnych, w których to

wyklucza się tereny zabudowy mieszkaniowej. Strefy ochronne dla sieci przesyłowych muszą wynosić co najmniej:

- 33,0 m dla linii 400kV;
- 26,0 m dla linii 220 kV;
- 14,5 m dla linii 110 kV.

3.8. Poważne awarie i zagrożenia naturalne

Przez obszar gminy Trzebiatów nie przebiegają żadne ciągi komunikacyjne o znaczeniu ponad lokalnym. Zatem ryzyko skażenia wynikające z przewozu substancji niebezpiecznych jest ograniczone. Ruch na drogach wzmaga się szczególnie w okresie letnim pod wpływem intensywniejszego ruchu turystycznego. Na obszarze gminy nie są zlokalizowane zakłady o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii. Kontrole przeprowadzone przez WIOŚ w zakładach, na ternie których znajdują się substancje niebezpieczne nie wykazały większych nieprawidłowości. Po 2003 roku na terenie gminy nie odnotowano zdarzeń o znamionach poważnej awarii.

4. CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ POLITYKI EKOLOGICZNEJ GMINY

4.1. Stopień realizacji Programu Ochrony Środowiska na lata 2004 – 2011

Gmina przyjęła do realizacji na lata 2004 – 2011 dziewięć ogólnych celów, przez które miały być chronione różne elementy ekosystemu. By cele te mogły zostać osiągnięte wyznaczono szereg zadań, których realizacja została opisana w Raporcie z realizacji programu w latach 2007 – 2008 (Raport z POŚ, 2009). Na podstawie tych dokumentów dokonano oceny stopnia dotychczas realizowanego Programu Ochrony Środowiska.

Dokonując ogólnej oceny realizacji dotychczas obowiązującego Programu Ochrony Środowiska należy podkreślić, iż wiele z zadań wyznaczonych w ww. Programie zostało zrealizowanych i większość celów, jakie postawiła przed sobą gmina, przynajmniej częściowo, zostało osiągniętych. Jednak dla podniesienia efektywności monitoringu i ewaluacji programu w kolejnych latach konieczne będzie określanie nowych celów do realizacji w sposób bardziej szczegółowy i mierzalny.

Tabela 24: Ocena stopnia realizacji celów przyjętych na lata 2004 – 2011 na podstawie wskaźników monitoringu

Cel	Mierniki	Ocena realizacji
Cel 1 „gorące punkty" – minimalizacja wpływu na środowisko oraz eliminacja zagrożenia dla zdrowia ludzi w miejscach największego oddziaływania na środowisko	• wielkość redukcji emisji substancji do wody i atmosfery, • ilość zlikwidowanych mogilników, • jakość wód rzeki Regi.	• zmniejszyła się liczba zanieczyszczeń dzięki rozwinięciu kanalizacji miejskiej • brakuje informacji dot. mogilników • nie zrealizowano programu ochrony i rekultywacji jezior oraz sanacji ich zlewni
Cel 2 Gospodarka wodna – zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, zwiększenie zasobów w zlewniach, ochrona przed powodzią	• jakość wód rzeki Regi i jej dopływów oraz jeziora Liwia Łuża, • wielkość redukcji emisji zanieczyszczeń do wód, • udział ścieków komunalnych nieoczyszczonych, • objętość zrealizowanych zbiorników przeciwpowodziowych.	• nie zbudowano zbiornika przeciwpowodziowego, jednak ZZMiUW realizuje plan ochrony przeciwpowodziowej na rzece Rega ze szczególnym uwzględnieniem Trzebiatowa (w tym budowa Kanału Ulgi) • zmniejszono udział ścieków nieoczyszczonych i poprawiono jakość wody poprzez remont istniejących stacji uzdatniania wody w Gosławiu i Kłodawie, planuje się modernizację stacji w Nowielicach • zlikwidowano również przestarzałe oczyszczalnie w Rogowie i Jarominie oraz podłączono ścieki z osiedla Jaromin do oczyszczalni ścieków w Trzebiatowie
Cel 3 Gospodarka odpadami – zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wskazanie nowoczesnego systemu ich wykorzystania i unieszkodliwiania	• liczba ludności prowadzącej segregacje odpadów, • ilość wytworzonych odpadów na jednego mieszkańca, • ilość odpadów poddanych utylizacji w przeliczeniu na jednego mieszkańca.	• od roku 2005 wprowadzono na ternie gminy selektywną zbiórkę i umieszczono odpowiednie pojemniki; jej efektywność wzrasta z każdym kolejnym rokiem • pozostałe zadania zostały opisane bardziej szczegółowo w Programie Gospodarki Odpadami dla Celowego Związku Gmin R-XXI
Cel 4 Poprawa jakości środowiska (powietrze, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne) – zapewnienie odpowiedniej jakości powietrza, redukcja emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową, redukcja emisji pyłów, zminimalizowanie uciążliwości hałasu i	• poziom zanieczyszczenia powietrza, • wielkość redukcji emisji gazów i pyłów do atmosfery, • poziom hałasu w miastach, • poziom promieniowania elektromagnetycznego.	• w celu zmniejszenia emisji hałasu w latach 2007-2008 zlecono opracowanie dokumentacji budowlanej modernizacji i przebudowy kliku istniejących dróg oraz dokonano nasadzeń wzdłuż tras komunikacyjnych • w roku 2008 wykonano projekt „Rewitalizacji Parku Miejskiego w Trzebiatowie", który ma już pozwolenie na budowę i oczekuje na realizację

Cel	Mierniki	Ocena realizacji
ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym		• nie został dotąd zorganizowany teren rekreacyjny zieleni wzdłuż rzeki Regi w Trzebiatowie
Cel 5 Racjonalizacja użytkowania surowców – racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów wraz ze wzrostem udziału wykorzystywanych zasobów odnawialnych	• wskaźniki energochłonności i materiałochłonności przemysłu, • udział energii wytworzonej ze źródeł odnawialnych.	• w czasie realizacji programu wydano kilka decyzji zezwalających na budowę elektrowni wiatrowych na terenie gminy, dzięki czeku zwiększony został udział energii odnawialnej na terenie gminy
Cel 6 Ochrona powierzchni ziemi i ochrona wybrzeża – ochrona przed degradacja, rekultywacja terenów zdegradowanych, ochrona wybrzeża morskiego	• wskaźnik lesistości, • udział powierzchni parkowej w miastach, • wielkość powierzchni zdegradowanej, • wielkość powierzchni zrekultywowanej,	• latach 2007-2008 nie przystąpiono do budowy umocnień technicznych chroniących brzeg morski przed erozją • większość zrealizowanych zadań nie odnowiło się bezpośrednio do przyjętych mierników
Cel 7 Racjonalne użytkowanie zasobów przyrodniczych – zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności oraz rozwoju zasobów leśnych	• wielkość powierzchni lasów oraz struktura gatunkowa i wiekowa drzewostanu, • udział powierzchni obszarów prawnie chronionych.	• Planowana rewaloryzacja Parku Miejskiego w Trzebiatowie • cel pośrednio jest realizowany także przez promocję ekoturystyki i agroturystyki
Cel 8 przeciwdziałanie poważnym awariom – ochrona przed poważnymi awariami oraz sprostanie nowym wyzwaniom, czyli zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego	• liczba opracowanych planów operacyjno – ratowniczych, • liczba stwierdzonych wypadków z udziałem substancji niebezpiecznych.	• brak informacji
Cel 9 Zwiększenie świadomości społecznej – edukacja ekologiczna	• wyniki badań społecznych, • liczba konkursów o tematyce ekologicznej.	• w 2007 roku, w VIII edycji konkursu „Puszkobranie" wzięły udział 2 przedszkola i 1 szła podstawowa; w roku 2008 miała miejsce kolejna edycja konkursu • w roku 2007 Trzebiatowski Ośrodek Kultury przeprowadził konkurs pod nazwa „Wszystko o zieleni"; nagrody książkowe zostały zakupione ze środków GFOSiGW za kwotę 2 tyś zł

4.2. Zadania ekologiczne na lata 2011 – 2014 z perspektywą na lata 2015 – 2018

Gminne Programy Ochrony Środowiska realizują wytyczne określone w krajowej i regionalnej polityce ekologicznej, z niej wynikają i jej są podporządkowane. Dokumentem nadrzędnym, który stanowi podstawę strategii przyjętej przez samorządy lokalne w tym zakresie stanowi „POLITYKA EKOLOGICZNA PAŃSTWA W LATACH 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2016" uchwalona przez Sejm RP dnia 22 maja 2009 r. (M.P. 2009 Nr 34 poz. 501). Zgodnie z jej założeniami zostały wyznaczone trzy podstawowe kierunki działań, jakie powinny być realizowane w obszarze ochrony środowiska na terenie Polski w najbliższym czasie. Na podstawie celów i kierunków działań, które zostały wyznaczone przez Radę Ministrów w ww. dokumencie, zostały opracowane najpierw wojewódzkie, następnie powiatowe i gminne Programy Ochrony Środowiska.

Po analizie kryteriów i przyjętych celów polityki ekologicznej na poziomie kraju i regionu oraz celów zawartych w innych dokumentach strategicznych takich jak Studium Uwarunkowań, Plan Rozwoju Lokalnego sformułowano 3 cele długoterminowe, o charakterze stałych dążeń i perspektywie osiągnięcia poza rokiem 2018, które – spełniając rolę osi priorytetowych - wyznaczają jednocześnie grupy strategicznych celów realizacyjnych na najbliższe lata, są to:

- **Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców gminy;**
- **Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych;**
- **Wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska.**

Przy określaniu zadań dla gminy Trzebiatów kierowano się następującymi kryteriami.

1. Zadaniami wyznaczonymi w Programie Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015 realizującymi założenia polityki ekologicznej kraju;
2. Analizą dotychczas zrealizowanych zadań ekologicznych, przyjętych przez gminę do realizacji w latach 2004 – 2009;
3. Planami zawartymi w: Planie Rozwoju Lokalnego; Planie Zaopatrzenia w Ciepło, Energię Elektryczną i Paliwa Gazowe; Planie Rozwoju i Modernizacji Urządzeń Wodociągowych i Kanalizacyjnych; Planu Gospodarkami Odpadami dla gminy Trzebiatów;
4. Stanem środowiska na terenie miasta.

Zgodnie z tym podziałem w aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla gminy Trzebiatów określono cele szczegółowe oraz rodzaj i harmonogram średnio- i krótkoterminowych działań proekologicznych na lata 2011 – 2014 z perspektywą na lata 2015 – 2018.

Tabela 25: Zadania ekologiczne

POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO DLA OCHRONY ZDROWIA MIESZKAŃCÓW		
Cele	**Cele szczegółowe**	**Zadania**
Poprawa gospodarki wodnej i ochrona przeciwpowodziowa	• Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód. • Spełnienie norm jakościowych w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem związkami azotu z rolnictwa. • Rozbudowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej. • Poprawa hydromorfologii rzek i jezior. • Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi. • Ochrona przed skutkami suszy i powodzi.	• Kompleksowe uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie miasta Trzebiatów (budowa kanalizacji, kompostowni oraz odtworzenie nawierzchni po kanalizacji). • Kanalizacja w Mrzeżynie (ul. Boczna i Wiejska). • Budowa zbiornika przeciwpowodziowego. • Budowa przepompowni ścieków w Mrzeżynie – ul. Wojska Polskiego i ul. Świerkowa. • Budowa nowego odwiertu studziennego w Mrzeżynie. • Opracowanie dokumentacji technicznej do budowy II nitki ściekowego kolektora ciśnieniowego Rogowo-Mrzeżyno-Trzebiatów • Rozbudowa ogólnozakładowego systemu monitoringu i sterowania przepompowniami i stacjami wodociągowymi. • Opracowanie koncepcji rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków. • Budowa odcinków przewodów kanalizacyjnych i wodociągowych. • Przebudowa sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej w Trzebiatowie. • Modernizacja przepompowni ścieków w Mrzeżynie – ul. Trzebiatowska. • Modernizacja rurociągów tłocznych oraz kabli zasilających i sterowniczych na ujęciu wody w Trzebiatowie. • Zabezpieczenie przeciwpowodziowe doliny rzeki Regi ze szczególnym uwzględnieniem miasta Trzebiatów. • Budowa zbiornika retencyjnego Kłodkowo-Gąbin. • Odbudowa zbiornika retencyjnego w Mrzeżynie, odbudowa jazu, odbudowa mnicha pod wałem, roboty ubezpieczeniowe skarp, renowacja kanałów. • Budowa urządzeń melioracji szczegółowej w m. Trzebusz-Mrzeżyno.

POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO DLA OCHRONY ZDROWIA MIESZKAŃCÓW		
Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych	• Poprawa jakości powietrza poprzez realizacje inwestycji modernizujących infrastrukturę drogową i mieszkaniową na obszarze gminy Trzebiatów. • Promocja alternatywnych źródeł energii.	• Budowa obwodnicy miasta Trzebiatowa. • Przebudowa drogi Mrzeżyno- Dźwirzyno-Kołobrzeg wraz z przebudową mostu nad kanałem Resko. • Modernizacja dróg powiatowych. • Inwestycje w gminą infrastrukturę drogową • Budowa ścieżki rowerowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą na trasie Pogorzelica – Mrzeżyno. • Termomodernizacja budynków. • Egzekwowanie zakazu korzystania ze źródeł ciepła na paliwa stałe w centrum Trzebiatowa. • Rozpowszechnianie stosowania paliw ekologicznych w obiektach budowlanych na terenie Trzebiatowa, Mrzeżyna i Rogowa. • Budowa elektrowni wodnych i wiatrowych oraz wdrożenie technologii wykorzystania pozostałych ekologicznych źródeł energii.
Ochrona przed hałasem	• Poprawa klimatu akustycznego panującego w mieście Trzebiatów. • Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców gminy Trzebiatów ponadnormatywnym hałasem. • Promowanie inwestycji mających na celu ograniczenie narażenia na hałas komunikacyjny i przemysłowy.	• Inwestycje w infrastrukturę drogową - budowa obwodnicy miasta Trzebiatów. • Przebudowa drogi Mrzeżyno-Dźwirzyno-Kołobrzeg wraz z przebudową mostu nad kanałem Resko. • Modernizacja dróg powiatowych. • Zakładanie pasów zieleni ochronnej wzdłuż tras komunikacyjnych.
Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych	• Ewidencjonowanie występowania promieniowania elektromagnetycznego. • Ochrona ludzi przed promieniowaniem i oddziaływaniem pól elektromagnetycznym.	• Ewidencja źródeł promieniowania PEM.

Cele	Cele szczegółowe	Zadania
POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO DLA OCHRONY ZDROWIA MIESZKAŃCÓW		
Poprawa gospodarki odpadam	• Realizacja celów zawartych w PGO Celowego Związku Gmin dla gminy Trzebiatów.	• Realizacja zadań zawartych w PGO Celowego Związku Gmin dla gminy Trzebiatów.
Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych	• Ochrona gleb przed negatywnymi skutkami działalności rolniczej. • Zapobieganie degradacji gleb w procesie planowania.	• Realizacja zadań zawartych w PGO Celowego Związku Gmin dla gminy Trzebiatów.
Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacji ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego	• Ograniczenie skutków dla ludzi, środowiska wystąpienia poważnych awarii. • Ograniczenie zagrożeń chemicznych z produkcji, obrotu i stosowania substancji chemicznych.	• Zakup samochodu ratowniczo - gaśniczego oraz rozbudowa budynku remizy strażackiej dla potrzeb OSP w Gołańczy Pomorskiej.
OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH		
Ochrona złóż kopalin	• Ochrona obszarów występowania złóż kopalin przed zagospodarowaniem uniemożliwiającym eksploatacje.	• Uwzględnienie w dokumentach planistycznych wszystkich znanych złóż w granicach ich udokumentowania.
Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego	• Promowanie i realizacja zadań mających na celu zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk. • Rozwój infrastruktury turystycznej w oparciu o standardy ekologiczne	• Ustanowienie proponowanych form ochrony przyrody. • Budowa turystycznej ścieżki rowerowej z miejscowości Nowielice do miejscowości Trzebusz i Mrzeżyno. • Ochrona bociana białego (budowanie platform, akcje edukacyjne, konkursy).

Cele	Cele szczegółowe	Zadania
Ochrona lasów i terenów zieleni	• Dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych. • Konserwacja i wzbogacanie zasobów miejskiej zieleni urządzonej.	• Utrzymanie terenów zielonych. • Rewitalizacja parku miejskiego w Trzebiatowie. • Zakładanie, odtwarzanie, rekultywacja zieleni w pasach drogowych miasta. • Wprowadzenie zadrzewień przydrożnych. • Ochrona kasztanowców – zwalczanie szrotówka kasztanowcowiaczka.
WZMOCNIENIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA OCHRONĄ ŚRODOWISKA		
Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa	• Wspieranie edukacji ekologicznej. • Kontrola przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska.	• Organizacja konkursów ekologicznych (m.in. puszkobranie), zakup pomocy dydaktycznych, nagród i materiałów pomocniczych w konkursach wiedzy ekologicznej. • Dofinansowanie krajowych wycieczek turystyczno-krajoznawczych. • Obchody Dnia Ziemi. • Akcja Sprzątanie Świata. • Promocja postaw proekologicznych w gospodarce odpadami, prowadzenie akcji informacyjnych na terenie gminy za pomocą ulotek, plakatów i lokalnych mediów kształtujących postawy proekologiczne.

Źródło: Opracowanie własne.

5. HARMONOGRAM RZECZOWO – FINANSOWY NA LATA 2011 – 2014 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2015 - 2018

W poniższej tabeli przedstawiono harmonogram rzeczowo-finansowy zadań krótkookresowych dla gminy Trzebiatów na lata 2011-2014. Obecnie nie ma planów, które zawierały by dokładne informacje na temat zadań przewidzianych w latach 2015-2018. Obecnie można stwierdzić, że część zadań obecnie przewidzianych do realizacji będzie kontynuowana, gdyż mają one charakter długookresowy. Zadania długoterminowe, obejmujące prognozowane lata 2015-2018 to:

- porządkowanie gospodarki ściekowej na terenie gminy Trzebiatów;
- rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej i wodociągowej;
- termomodernizacja budynków;
- modernizacja dróg;
- budowa elektrowni wodnych i wiatrowych oraz wdrożenie technologii wykorzystania pozostałych ekologicznych źródeł energii;
- rozpowszechnianie stosowania paliw ekologicznych;
- utrzymywanie terenów zielonych;
- wprowadzenie zadrzewień przydrożnych;
- organizacja konkursów ekologicznych;
- obchody dnia ziemi i akcje Sprzątania Świata;

Cel	Zadania ekologiczne	Lata realizacji				Jednostki odpowiedzialne za realizację	Szacowane koszty [zł]	Możliwe źródła finansowania
		2011	2012	2013	2014			
POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO DLA OCHRONY ZDROWIA MIESZKAŃCÓW								
Poprawa gospodarki wodnej i ochrona przeciwpowodziowa	Kompleksowe uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie miasta Trzebiatów (budowa kanalizacji, kompostowni oraz odtworzenie nawierzchni po kanalizacji)	X				UM Trzebiatów	20 671 976,96	Budżet Gminy Środki UE
	Kanalizacja w Mrzeżynie (ul. Boczna i Wiejska)	X	X			UM Trzebiatów	1 105 970	Budżet Gminy
	Wykonanie dokumentacji na modernizację SUW w Mrzeżynie	X				UM Trzebiatów ZWIK Trzebiatów Sp. z o.o.	-	Budżet Gminy/Środki UE NFOŚiGW/WFOŚiGW
	Budowa przepompowni ścieków w Mrzeżynie – ul. Wojska Polskiego i ul. Świerkowa	X				ZWIK Trzebiatów Sp. z o.o.	95 000	Budżet Gminy
	Budowa nowego odwiertu studziennego w Mrzeżynie	X				ZWIK Trzebiatów Sp. z o.o.	120 000	Budżet Gminy
	Opracowanie dokumentacji technicznej do budowy II nitki ściekowego kolektora ciśnieniowego Rogowo-Mrzeżyno-Trzebiatów	X				ZWIK Trzebiatów Sp. z o.o.	50 000	Budżet Gminy
	Rozbudowa ogólnozakładowego systemu monitoringu i sterowania przepompowniami i stacjami wodociągowymi	X	X	X		ZWIK Trzebiatów Sp. z o.o.	50 000	Budżet Gminy
	Opracowanie koncepcji rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków	X				ZWIK Trzebiatów Sp. z o.o.	60 000	Budżet Gminy
	Budowa odcinków przewodów kanalizacyjnych i wodociągowych	X	X	X		ZWIK Trzebiatów Sp. z o.o.	300 000	Budżet Gminy
	Przebudowa sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej w Trzebiatowie	X	X			ZWIK Trzebiatów Sp. z o.o.	2 000 000	Budżet Gminy/Kredyt
	Modernizacja przepompowni ścieków w Mrzeżynie – ul. Trzebiatowska		X	X		ZWIK Trzebiatów Sp. z o.o.	260 000	Budżet Gminy
	Modernizacja rurociągów tłocznych oraz kabli zasilających i sterowniczych na ujęciu wody w Trzebiatowie		X	X		ZWIK Trzebiatów Sp. z o.o.	260 000	Budżet Gminy
	Zabezpieczenie przeciwpowodziowe doliny rzeki Regi ze szczególnym uwzględnieniem miasta Trzebiatów	X	X	X		ZZMiUW w Szczecinie	29 243 402,60	Środki UE/NFOŚiGW
	Budowa zbiornika retencyjnego Kłodkowo-Gąbin	X	X	X		ZZMiUW w Szczecinie	4 000 000	Środki UE/WFOŚiGW
	Odbudowa zbiornika retencyjnego w Mrzeżynie, odbudowa jazu, odbudowa mnicha pod wałem, roboty ubezpieczeniowe skarp, renowacja kanałów	X	X	X		ZZMiUW w Szczecinie	4 200 000	Budżet Gminy
	Budowa urządzeń melioracji szczegółowej w m. Trzebusz-Mrzeżyno	X	X	X		ZZMiUW w Szczecinie	3 300 000	Budżet Gminy

Cel	Zadania ekologiczne	Lata realizacji				Jednostki odpowiedzialne za realizację	Szacowane koszty [zł]	Możliwe źródła finansowania
		2011	2012	2013	2014			
Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych[3]	Termomodernizacja budynków	X	X	X		Zakład Budynków Komunalnych Trzebiatów Sp z o.o.	630 000	Budżet Gminy Wspólnoty mieszkaniowe
	Egzekwowanie zakazu korzystania ze źródeł ciepła na paliwa stałe w centrum Trzebiatowa	X	X	X		UM Trzebiatów	-	Brak danych
	Rozpowszechnianie stosowania paliw ekologicznych w obiektach budowlanych na terenie Trzebiatowa, Mrzeżyna i Rogowa	X	X	X		UM Trzebiatów	-	Brak danych
	Budowa elektrowni wodnych i wiatrowych oraz wdrożenie technologii wykorzystania pozostałych ekologicznych źródeł energii	X	X	X		Przedsiębiorcy	-	Brak danych
Ochrona przed hałasem	Budowa obwodnicy miasta Trzebiatów	X				UM Trzebiatów Zarząd Dróg Wojewódzkich	100 000	Środki UE/ Budżet Gminy i województwa; Województwo Zachodniopomorskie
	Przebudowa drogi Mrzeżyno-Dźwirzyno-Kołobrzeg	X				UM Trzebiatów Starostwa Powiatowe w Kołobrzegu i Gryficach	4 019 186	Budżet Gminy oraz Budżety powiatów Środki UE
	Modernizacja drogi powiatowej nr: 0125Z (ul. Sarnia) na terenie miasta Trzebiatów	X				UM Trzebiatów/ Starostwo Powiatowe w Gryficach	50 000	Budżet gminy/powiatu/ państwa
	Budowa ścieżki rowerowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą na trasie Pogorzelica – Mrzeżyno	X				UM Trzebiatów/UG Rewal Starostwo Powiatowe w Gryficach	2 226 000	Budżety samorządów Środki UE
	Zakładanie pasów zieleni ochronnej wzdłuż tras komunikacyjnych	X	X	X		ZDGiGK w Trzebiatowie	45 000	Budżet Gminy
	Przebudowa nawierzchni jezdni w ul. Kasprowicza, M. Buczka, Królowej Jadwigi, Małej Kolejki, Środkowej, Żeromskiego, Osiedlowej w Trzebiatowie	X	X			UM Trzebiatów	5 591 000	Budżet Gminy Środki UE
	Przebudowa ul. Leśnej w Trzebiatowie wraz z infrastrukturą towarzyszącą	X				UM Trzebiatów	650 000	Budżet Gminy
	Budowa turystycznej ścieżki rowerowej z m. Nowielice do m. Trzebusz i Mrzeżyno	X	X			UM Trzebiatów	1 800 000	Budżet Gminy/Środki UE
	Przebudowa ulicy Kopernika w Mrzeżynie wraz z infrastrukturą towarzyszącą	X				UM Trzebiatów	1 050 000	Budżet Gminy
	Przebudowa ul. Nowotki, 8-go Marca i Kwiatowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą w Trzebiatowie	X				UM Trzebiatów	2 650 000	Budżet Gminy/Środki UE

3 Zadania, w dziale ochrony przed hałasem dotyczące budowy, przebudowy dróg odnoszą się również do poprawy jakości powietrza

Cel	Zadania ekologiczne	Lata realizacji				Jednostki odpowiedzialne za realizację	Szacowane koszty [zł]	Możliwe źródła finansowania
		2011	2012	2013	2014			
Gospodarka odpadami	Realizacja zadań zawartych w Planie Gospodarki Odpadami Celowego Związku Gmin dla gminy Trzebiatów	X	X	X	X	UM Trzebiatów	-	UM Starostwo NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW, GFOŚiGW
Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii	Zakup samochodu ratowniczo - gaśniczego oraz rozbudowa budynku remizy strażackiej dla potrzeb OSP w Gołańczy Pomorskiej.	X				UM Trzebiatów	755 000	Budżet Gminy
OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH								
Ochrona lasów i terenów zieleni	Rewitalizacja parku miejskiego w Trzebiatowie	X	X			UM Trzebiatów	1 000 000	Budżet Gminy Środki zewnętrzne
	Utrzymanie terenów zielonych	X	X	X		ZDGiGK w Trzebiatowie	90 000	Budżet Gminy
	Wprowadzenie zadrzewień przydrożnych	X	X	X		ZDGiGK w Trzebiatowie	45 000	Budżet Gminy
	Uzupełnienie powierzchni wolnej od zabudowy zespołami zieleni ozdobnej	X	X	X		ZDGiGK w Trzebiatowie	60 000	Budżet Gminy
	Ochrona kasztanowców – zwalczanie szrotówka kasztanowcowiaczka	X	X	X		UM Trzebiatów	30 000	Budżet Gminy
	Ochrona bociana białego (budowanie platform, akcje edukacyjne konkursy)		X	X	X	UM Trzebiatów	30 000	Budżet Gminy

Cel	Zadania ekologiczne	Lata realizacji				Jednostki odpowiedzialne za realizację	Szacowane koszty [zł]	Możliwe źródła finansowania
		2011	2012	2013	2014			
WZMOCNIENIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA OCHRONĄ ŚRODOWISKA								
Zarządzenie środowiskiem i świadomość ekologiczna	Organizacja konkursów ekologicznych (m.in. puszkobranie), zakup pomocy dydaktycznych, nagród i materiałów pomocniczych w konkursach wiedzy ekologicznej	X	X	X		UM Trzebiatów	40 000	Budżet Gminy
	Dofinansowanie krajowych wycieczek turystyczno-krajoznawczych	X	X	X		UM Trzebiatów	30 000	Budżet Gminy
	Obchody Dnia Ziemi	X	X	X		UM Trzebiatów	15 000	Budżet Gminy
	Akcja Sprzątanie Świata	X	X	X		UM Trzebiatów	30 000	Budżet Gminy
	Promocja postaw proekologicznych w gospodarce odpadami, prowadzenie akcji informacyjnych na terenie gminy za pomocą ulotek, plakatów i lokalnych mediów kształtujących postawy proekologiczne	X	X	X		UM Trzebiatów	6 000	Budżet Gminy

Źródło: Opracowanie własne.

6. REALIZACJA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

6.1. Struktura zarządzania środowiskiem

Do instrumentów wspomagających realizację programu ochrony środowiska należą instrumenty polityki ekologicznej, zasady zarządzania środowiskiem, wynikające z zakresu kompetencyjnego administracji samorządowej szczebla powiatowego i gminnego. W zarządzaniu środowiskiem szczególną rolę pełni „Program ochrony środowiska", który z punktu widzenia władz gminy, może być postrzegany jako instrument koordynacji działań na rzecz ochrony środowiska oraz intensyfikacji współpracy różnych instytucji i organizacji, opartej o dobrowolne porozumienia na rzecz efektywnego wdrażania niniejszego Programu.

Rozpoczęta z dniem 1 stycznia 1999 roku reforma ustrojowa państwa wprowadziła trójstopniowy system działania samorządu terytorialnego: województwo, powiat (także miasto na prawach powiatu) oraz gmina (również wiejska). Poniżej przedstawiono niektóre kompetencje i zadania władz gminy wynikające z następujących aktów prawnych:

- Ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tekst jednolity Dz. U. 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.);
- Ustawy o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tekst jednolity Dz. U. 2007 r. Nr 39, poz. 251 z późniejszymi zmianami);
- Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (tekst jednolity Dz. U. 2003 r. Nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami).

Władze gminy odpowiadają za następujące zadania z zakresu gospodarki środowiskiem:

- ochronę środowiska – najczęściej poprzez wprowadzanie zakazów i nakazów dotyczących sposobu użytkowania powierzchni, przestrzeni i zasobów naturalnych oraz poprzez organizacyjno – finansowe stwarzanie podstaw do budowy komunalnych urządzeń ochrony środowiska;
- zarządzanie środowiskowe gminą;
- promowane zasad zrównoważonego rozwoju;
- opracowywanie i realizacje programów ekorozwoju gminy, jak np. program ochrony środowiska, plan gospodarki odpadami czy strategia zrównoważonego rozwoju;
- opracowywanie i realizacji jednostkowych proekologicznych dokumentów, jak np. dotyczących ograniczenia niskiej emisji, stworzenia parku miejskiego itp.

Do zadań własnych gminy z zakresu środowiska należy:

- gospodarka terenami;
- ład przestrzenny;
- ochrona środowiska;
- dbałość o infrastrukturę techniczną służącą ochronie środowiska (wodociągi, oczyszczalnie
- ścieków, kanalizacja, składowiska odpadów);
- zieleń komunalna i zadrzewianie;
- utrzymanie czystości i porządku oraz gospodarka odpadami na terenie gminy;
- tworzenie warunków do selektywnej zbiórki odpadów;
- organizowanie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami;
- zatwierdzenie ugody w sprawach zmian stosunków wodnych na gruntach;
- organizowanie ochotniczych drużyn ratowniczych;
- zarządzanie ewakuacją ludności na wypadek zagrożenia np. powodziowego;
- edukacja ekologiczna;
- opiniowanie projektów dokumentów dot. tworzenia parku krajobrazowego;
- wprowadzanie form ochrony przyrody;
- ustanawianie parków wiejskich i miejskich;
- opiniowanie rocznych planów łowieckich;
- współdziałanie z dzierżawcami i zarządcami obwodów łowieckich oraz rozstrzyganie sporów;
- ustalanie statutu uzdrowiska;
- opiniowanie powołania i odwołania naczelnego lekarza uzdrowiska.

Oddziaływanie gminy na środowisko naturalne może być:

bezpośrednie, jak w przypadku:

- zużycia energii, wody i innych materiałów przez pracowników urzędu;
- recyklingu odpadów biurowych;
- transportu pracowników;
- emisji zanieczyszczeń do atmosfery;

pośrednie, jak w przypadku:

- gospodarki komunalnej i mieszkaniowej;
- zaopatrzenia mieszkańców w wodę;
- odprowadzania ścieków;
- gospodarki odpadami;
- edukacji ekologicznej.

Władze gminne mogą wykonywać swe zadnia z zakresu gospodarowania środowiskiem dzięki instrumentom finansowym i prawnym, takim jak:

- wydawanie zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów;
- kary pieniężne za samowolne usuwanie drzew i zakrzewień;
- ustanawianie ograniczeń czasu pracy lub korzystania z urządzeń uciążliwych dla środowiska;
- nakazywanie czynności ograniczających uciążliwość dla środowiska;
- określanie warunków i wymagań wobec osób hodujących zwierzęta domowe w zakresie bezpieczeństwa i czystości w miejscach publicznych;
- nakazywanie wykonania zabezpieczeń wody przed zanieczyszczeniem i zakaz odprowadzania ścieków bez pozwolenia wodnoprawnego.

Rada Gminy oddziałuje na środowisko pośrednio, poprzez:

- uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- uchwalanie budżetu gminy;
- uchwalanie planów gospodarczych i rozwojowych mikroregionu;
- ustalanie zakresu działań jednostek pomocniczych;

Uchwalanie podatków i opłat lokalnych, w tym np. stawek za usuwanie i unieszkodliwianie odpadów, czy podejmowanie decyzji odnośnie współpracy z innymi jednostkami, jak np. tworzenia związku gmin itp.

6.2. Zarządzanie programem

Podstawową zasadą realizacji Programu Ochrony Środowiska powinna być zasada wykonywania zadań jednostek związanych z systemem zarządzania środowiskiem, świadomych istnienia programu i ich uczestnictwa w nim.

Z punktu widzenia programu można wyodrębnić następujące podmioty:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem;
- podmioty realizujące zadania programu;
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu;
- społeczność gminy jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Głównym wykonawcą Programu Ochrony Środowiska gminy Trzebiatów i podmiotem zarządzającym jego realizacją, jak również pełniącym funkcje kontrolne jest samorząd miasta. Dysponuje on kompetencjami w zakresie ustalania strategii rozwoju miasta, tworzenia polityki przestrzennej w postaci miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, gospodarki wodno - ściekowej, gospodarki odpadami, gospodarki zielenią. Bezpośrednie zarządzanie programem realizowane przez odpowiednie

służby samorządu miejskiego polegać będzie na inicjowaniu, organizowaniu i okresowej weryfikacji elementów programu.

Innymi uczestnikami programu (podmiotami realizującymi zadania) są podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez program.

Wszyscy uczestnicy programu są zobowiązani do współpracy w realizacji programu, do solidarnego ponoszenia kosztów jego realizacji oraz wspierania słabszych partnerów.

Do najważniejszych zadań w ramach zarządzania programem i środowiskiem zaliczają się:

1. Wdrażanie programu ochrony środowiska gminy Trzebiatów:
   - koordynacja wdrażania programu;
   - ocena realizacji celów krótkoterminowych;
   - raporty o stopniu wykonania programu;
   - weryfikacja celów krótkoterminowych i głównych działań.
2. Edukacja ekologiczna, komunikacja ze społeczeństwem, system informacji o środowisku:
   - rozwój różnorodnych form edukacji;
   - dostęp do informacji o środowisku i jego ochronie;
   - wykorzystanie mediów w celach informowania społeczeństwa o podejmowanych i planowanych działaniach z zakresu ochrony środowiska;
   - wydawanie broszur i ulotek informacyjnych;
   - szersze włączanie się organizacji pozarządowych w proces edukacji ekologicznej.
3. Wspieranie zakładów/instytucji wdrażających system zarządzania środowiskiem.

6.3. Monitoring

W procesie planowania działań z zakresu ochrony środowiska nieszbędne jest opracowanie systemu monitoringu w celu oceny procesu wdrażania programu, jak również możliwości dokonania ewentualnych zmian. Monitoring powinien być sprawowany w następujących zakresach:

- monitoring środowiska;
- monitoring programu;
- monitoring odczuć społecznych.

Monitoring środowiska

Montoring środowiska czyli system pomiarów badań, analiz i ocen oraz gromadzenia, przetwarzania i informacji o stanu środowiska w celu obserwacji zachodzących w nim zmian. Mierniki efektów ekologicznych są w znacznym stopniu dostępne jako wielkości mierzone w ramach istniejących systemów kontroli i monitoringu. Monitorowie stanu środowiska dostarcza podstatwowych informacji o wynikach wdrażania programu.

Monitoring odczuć społecznych

Sprawowoany na podstawie badań opini społecznej i ilość do jakość interwencji zgłaszanych do powiatowych władz środowiskowych.

Monitoring programu

Najważniejszym wskaźnikiem jest monitorowanie realizacji poszczególnych zadań. Raz na dwa lata powinien być przygotowany plan działań oraz ocena realizacji przedsięwzięć za poprzednie dwa lata. W przypadku nie osiągnięcia zaplanowanych zamierzeń należy dokonać analizy sytuacjii poznać jej przyczyny i skorygować na podstawie nowych uwarunkowań zakres realizacji zadań. W cyklach czteroletnich powinien być oceniany stopień realizacji celów ekologicznych. Taka Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie Prawo ochrony środowiska, dotyczących okresu, na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.

Wskaźniki efektywności Programu

W Programie Ochrony Środowiska dla gminy Trzebiatów zaproponowano listę wskaźników. Proponuje się, aby realizację analizy skutków realizacji postanowień Programu Ochrony Środowiska prowadzić poprzez analizę zaproponowanych wskaźników jakościowych i ilościowych przedstawionych w tabeli poniżej.

Tabela 26. Wskaźniki ilościowe i jakościowe

Wskaźnik	Jednostka	Aktualny stan	Oczekiwany trend zmian
POPRAWA GOSPODARKI WODNEJ I OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA			
Długość sieci wodociągowej	km	126,3	↑
Ilość mieszkańców podłączonych do sieci wodociągowej	%	94,3	↑
Długość sieci kanalizacyjnej	km	56,8	↑
Ilość mieszkańców podłączonych do sieci kanalizacyjnej	%	63	↑
Klasa jakości wód rzeki Regi	klasa	Pomiędzy 1 klasą a 2	↑ Lub →
Liczba zbiorników retencyjnych	[szt.]	b.d.	↑
OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO			
Klasa strefy, do której należy gmina Trzebiatów (Strefa Gryficko-Kamieńska)	Brak	A	→

Wskaźnik	Jednostka	Aktualny stan	Oczekiwany trend zmian
OCHRONA PRZED HAŁASEM			
Ilość zmodernizowanych dróg	[km]	b.d.	⇧
OGRANICZENIE RYZYKA WYSTĄPIENIA POWAŻNEJ AWARII			
Liczba awarii	Liczba/sztuk	0	➡
OCHRONY PRZYRODY I TERENÓW ZIELENI			
Liczba parków i terenów zielonych poddanych rewitalizacji	szt	b.d.	⇧
Powierzchnia lasów	ha	3120	⇧ Lub ➡
OCHRONA PRZED ODDZIAŁYWANIEM PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH			
Ilość źródeł PEM	[szt.]	b.d.	⇩
GOSPODARKA ODPADAMI			
Wskaźniki dotyczące monitorowania efektywności postępu prac z zakresu gospodarki odpadami szczegółowo zostały omówione w Planie Gospodarki Odpadami dla gminy Trzebiatów.			

7. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Opracowanie Miejskiego Programu Ochrony Środowiska jest wymagane ustawą Prawo Ochrony Środowiska z 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.). Przedmiotem opracowania jest „Projekt aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla gminy Trzebiatów na lata 2011 – 2014 z perspektywą na lata 2015 – 2018". Dokument zawiera szeroko rozumianą tematykę ochrony środowiska na terenie gminy Trzebiatów. Przewidziane w niniejszym opracowaniu zadania dają możliwość zapewnienia mieszkańcom odpowiednich warunków życia a organom administracji samorządowej wykazać troskę o środowisko. Zakres opracowania obejmuje krótką charakterystykę gminy, politykę ekologiczną zgodną z dokumentami programowymi gminy Trzebiatów, analizę aktualnego stanu środowiska, harmonogram rzeczowo - finansowy, cele strategiczne oraz sposób monitorowania realizacji programu. Niniejsze opracowanie jest kontynuacją kompleksowego podejścia gminy Trzebiatów do ochrony środowiska, które zostało zapoczątkowane w momencie realizacji poprzedniego programu, w którym zrównoważony rozwój zaczął funkcjonować jako potrzeba różnych obszarów życia mieszkańców miasta.

Gmina Trzebiatów położna jest w północno-zachodniej Polsce, w województwie zachodniopomorskim, w powiecie gryfickim. Gospodarka gminy opiera się na turystyce i rolnictwie a także rozwiniętym handlu, drobnym przemyśle spożywczym i drzewnym. Rozwój gminy ukierunkowany jest na rozwój turystyki. Ma to swoje odzwierciedlenie w inwestycjach w dziedzinie ochrony środowiska oraz infrastruktury komunalnej. Gmina Trzebiatów jest członkiem Celowego Związku Gmin "R-XXI", który ma zadanie budować nowoczesny system gospodarowania odpadami.

Prawie 67 % powierzchni gminy to użytki rolne, lasy natomiast zajmują niespełna 14 %. W gminie Trzebiatów stwierdzono obecność 89 gatunków chronionych i rzadkich roślin naczyniowych oraz liczne gatunki chronionych grzybów. Zasadniczym walorem przyrodniczym gminy jest wystepowanie gatunków związanych z siedliskami pasa nadmorskiego – wydmami, nadmorskimi borami bażynowymi, solniskami oraz torfowiskami subatlantyckimi i wrzosowiskami. Strefa nadmorska jest objęta siecią Natura 2000:

- specjalny obszar ochrony siedlisk - Trzebiatowsko-Kołobrzeski Pas Nadmorski;
- obszar specjalnej ochrony ptaków "Wybrzeże Trzebiatowskie";
- Obszar specjalnej ochrony ptaków Zatoka Pomorska;
- Ostoja na Zatoce Pomorskiej;
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Dorzecze Regi.

W gminie mieści się także rezerwat przyrody Roby oraz rezerwat Nadmorski bór bażynowy w Mrzeżynie.

Uwzględniając wszystkie szanse, problemy i zagrożenia na terenie miasta w celu ochrony środowiska został wyznaczony szereg zadań ekologicznych opartych na 3 celach priorytetowych. Należy do nich:

- Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców powiatu;
- Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych;
- Wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska.

Ze względu na położenie gminy i jego funkcję turystyczną jednym z głównych celów jest wyeliminowanie zagrożeń wynikających z transportu drogowego. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez odpowiednią budowę obwodnicy Trzebiatowa, a także modernizacje dróg powiatowych. Będzie to miało swoje odzwierciedlenie w ograniczeniu hałasu. Istotnym celem jest również ochrona przeciwpowodziowa. Budowa zbiornika przeciwpowodziowego pozwoliłaby na realizację tego celu. Ważnym celem ze względu na obszar miasta cechujący się zwartą zabudową jest wyeliminowanie problemu z nagromadzenie odpadów. W celu rozwiązania konfliktów powinno się przez współprace z mieszkańcami zminimalizować ilość odpadów i dążyć do jak największego stopnia odzysku. Ze względu na walory środowiska przyrodniczego szczególnie ważne powinno być zachowanie bioróżnorodności i jak najpełniejsze wykorzystanie potencjału turystycznego.

Program Ochrony Środowiska gminy Trzebiatów ma za zadanie stymulować podmioty działające na obszarze miasta do działań ograniczających negatywne skutki dla środowiska w celu zapewnienia możliwie najlepszych warunków życia mieszańców miasta w procesie rozwoju społeczno-ekonomicznego.

8. STOSOWANE SKRÓTY

ZZMiUW - Zachodniopomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Szczecinie

GUS - Główny Urząd Statystyczny

POŚ - Program Ochrony Środowiska

UE - Unia Europejska

WIOŚ - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

NFOŚiGW - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

WFOŚiGW - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

UM – Urząd Miasta w Trzebiatowie

9. BIBLIOGRAFIA

Akty Prawne:

- Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 maja 2009 r. w sprawie przyjęcia dokumentu „Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009—2012 z perspektywą do roku 2016" (M.P. 2009 Nr 34 poz. 501);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. 2008 Nr 25, poz. 150 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 61 poz 417);
- Zarządzenia Nr 18/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 2 kwietnia 2010 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Nadmorski bór bażynowy w Mrzeżynie" (Uzasadnienie);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów niektówrych substancji w powietrzu (Dz. U. z dnia 19 marca 2008r., Nr 47, Poz. 281).

Materiały źródłowe:

- PGO dla Celowego Związku Gmin R-XXI (2009): Planie Gospodarki Odpadami dla Celowego Związku Gmin R-XXI z siedzibą w Nowogradzie na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2013 – 2018 [dostępny na: http://bip.umtrzebiatow.rekord.pl/BIP.aspx?Sel=3548018&ident=110&js=1];
- POŚ Województwa Zachodniopomorskiego (2008): Program Ochrony Środowisk Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015;
- POŚ dla gminy Trzebiatów (2004): Program Ochrony Środowiska dla gminy Trzebiatów na lata 2004 – 2011;
- Projekt założeń do Planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Trzebiatów;
- Raport z realizacji POŚ (2009): Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska gminy Trzebiatów za lata 2007 – 2008 [dostępny na: http://bip.umtrzebiatow.rekord.pl/BIP.aspx?Sel=3548018&ident=110&js=1];
- Referat w sprawie analizy projektu planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Gryfice na lata 2009 – 2018;
- Referat w sprawie analizy gospodarki leśnej w latach 1999 – 2008;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Trzebiatów;
- Plan Rozwoju Lokalnego 2005-2010;
- Roczna ocena jakości powietrza dla województwa zachodniopomorskiego. Raport za 2009 rok,

WIOŚ w Szczecinie,

- Program Ochrony Środowiska dla Powiaru Gryfickiego;

Strony internetowe:

- www.zwiktrzebiatow.pl;
- www.trzebiatow.pl

Indeks tabel

Tabela 1: Struktura użytkowania gruntów – gmina Trzebiatów....9
Tabela 2: Rodzaj użytkowania gruntów – miasto Trzebiatów....10
Tabela 3: Liczba ludności gminy Trzebiatów....11
Tabela 4: Struktura ludności miasta Trzebiatów w roku 2009....11
Tabela 5: Struktura ludności gminy Trzebiatów w roku 2009....11
Tabela 6: Gęstość zaludnienia....12
Tabela 7: Ruch naturalny na terenie gminy Trzebiatów....12
Tabela 8: Struktura wieku mieszkańców w roku 2009 na terenie gminy Trzebiatów....12
Tabela 9: Wskaźnik bezrobocia....13
Tabela 10: Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON – gmina Trzebiatów 13
Tabela 11: Zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej w roku 2009....14
Tabela 12: Struktura gospodarstw indywidualnych w gminie....15
Tabela 13: Udział procentowy gospodarstw w klasach wielkości ogólnej powierzchni gruntów rolnych. 15
Tabela 14: Struktura dostaw i produkcji wody w roku 2007....18
Tabela 15: Sieć rozdzielcza na 100 km2....20
Tabela 16: Korzystający z instalacji w % ogółu ludności....20
Tabela 17: Zużycie gazu w gospodarstwach domowych....21
Tabela 18: Struktura paliwowa pokrycia potrzeb cieplnych z kotłowni lokalnych i zakładowych....24
Tabela 19: Wykaz studni w gminie Trzebiatów....28
Tabela 20: Klasyfikacja poziomów stężeń substancji w powietrzu atmosferycznym ze względu na zdrowie ludzi strefy gryficko – kamieńskiej (obszar zwykły)....31
Tabela 21: Prognoza ruchu na drogach wojewódzkich w latach 2010 i 2013....41
Tabela 22: Zakres zasięgu izolinii hałasu na drogach wojewódzkich na lata 2010 i 2013....42
Tabela 23: Zakres częstotliwości pól elektromagnetycznych w środowisku, dla miejsc dostępnych dla ludności....43

Tabela 24: Ocena stopnia realizacji celów przyjętych na lata 2004 – 2011 na podstawie wskaźników monitoringu 46
Tabela 25: Zadania ekologiczne..... 50
Tabela 26. Wskaźniki ilościowe i jakościowe..... 63
Tabela 27: Średni dobowy ruch pojazdów samochodowych na sieci dróg wojewódzkich w 2005 roku.. 71
Tabela 28: Podział na strukturę rodzajową na drogach wojewódzkich..... 71
Tabela 29: Skumulowane wskaźniki wzrostu ruchu na okres lat 2006-2013..... 72
Tabela 30: Skumulowany wskaźnik wzrostu ruchu na lata 2010 i 2013..... 72
Tabela 31: Prognoza ruchu na lata 2010 i 2013..... 72
Tabela 32: Dopuszczalne wartości poziomów hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu ważone wskaźnikami LAeqD, LAeqN,, w odniesieniu do jednej doby..... 73

Spis rysunków

Rysunek 1: Lokalizacja gminy Trzebiatów zgodnie z regionalizacją fizyczno- geograficzną Polski..... 6
Rysunek 2: Lokalizacja gminy Trzebiatów w powiecie gryfickim..... 7
Rysunek 3: Lokalizacja powiatu gryfickiego w województwie..... 7
Rysunek 4: Struktura użytkowania gruntów w roku 2005 w gminie Trzebiatów..... 9
Rysunek 5: Struktura użytkowania gruntów w roku 2005 w mieście Trzebiatów..... 10

Załączniki

Nr załącznika	Nazwa
Załącznik nr 1	Prognoza ruchu na drogach wojewódzkich dla gminy Trzebiatów
Załącznik nr 2	Dopuszczalne wartości poziomów hałasu

Załącznik nr 1

Prognoza ruchu na drogach wojewódzkich dla gminy Trzebiatów

Jako punkt wyjściowy do przedstawienia prognozy ruchu na drogach wojewódzkich przechodzących przez gminę Trzebiatów skorzystano z wyników pomiaru średnio dobowego ruchu pojazdów samochodowych na sieci dróg wojewódzkich sporządzonych w 2005 roku. Ruch ten przedstawiono poniżej.

Tabela 27: Średni dobowy ruch pojazdów samochodowych na sieci dróg wojewódzkich w 2005 roku.

Numer drogi	Odcinek	Całkowita liczba pojazdów	Pojazdy lekkie (91%)	Pojazdy ciężkie (9%)
102	Trzebiatów - Międzyzdroje	5716	5202	514
	Trzebiatów - Kołobrzeg	2862	2604	258
103	Trzebiatów – Kamień Pomorski	1183	1077	106
109	Trzebiatów - Mrzeżyno	2826	2572	254
	Trzebiatów - Gryfice	2953	2687	266

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA), Stowarzyszenie Integracji Stołecznej Komunikacji (SISKOM).

Przedstawiony powyżej średniodobowy ruch pojazdów samochodowych nie obejmuje struktury rodzajowej. Dokonując podziału na pojazdy osobowe i dostawcze (lekkie) oraz ciężarowe (ciężkie) skorzystano z Syntezy wyników pomiaru ruchu na drogach wojewódzkich w 2005 roku opracowanej przez Transprojekt-Warszawa Sp. z o.o. na zlecenie generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad. Z godnie z tym dokumentem łączna ilość pojazdów lekkich wynosi 91% ruchu pojazdów, a pojazdów ciężkich 9%. Całkowity podział na strukturę rodzajową przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 28: Podział na strukturę rodzajową na drogach wojewódzkich.

Lp.	Kategoria pojazdów		Procentowy rozkład pojazdów na drogach wojewódzkich [%]	Wskaźnik elastyczności We
1	Lekkie	Samochody osobowe	83,0	0,9
2		Samochody dostawcze	8,0	0,33
3	Ciężkie	Samochody ciężarowe bez przyczep i naczep	3,8	0,35
4		Samochody ciężarowe z przyczepami i naczepami	5,2	1,07

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA), Stowarzyszenie Integracji Stołecznej Komunikacji (SISKOM).

Tabela 29: Skumulowane wskaźniki wzrostu ruchu na okres lat 2006-2013.

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wskaźnik PKB	4,9	4,9	4,8	4,7	4,7	4,6	4,6	4,6

Źródło: Prognoza wskaźnika wzrostu PKB średniego - Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA) Załącznik 1 Tablica A

Przykładowe obliczenia dla pojazdów osobowych:

W=1+(We*PKB)/100

$W_{(2006-2010)}$=[1+(0,9*4,9)/100]*[1+(0,9*4,9)/100]*[1+(0,9*4,8)/100]*[1+(0,9*4,7)/100]
**[1+(0,9*4,7)/100]=1,235484*

Wyniki obliczeń przedstawiono w poniższych tabelach.

Tabela 30: Skumulowany wskaźnik wzrostu ruchu na lata 2010 i 2013.

Lp.	Kategoria pojazdów		Skumulowany wskaźnik wzrostu ruchu W	
			rok 2010	rok 2013
1	Lekkie	Samochody osobowe	1,2355	1,3954
2		Samochody dostawcze	1,0817	1,1318
3	Ciężkie	Samochody ciężarowe bez przyczep i naczep	1,0869	1,1402
4		Samochody ciężarowe z przyczepami i naczepami	1,2846	1,4837

Źródło: Opracowanie własne na podstawie powyższych obliczeń.

Tabela 31: Prognoza ruchu na lata 2010 i 2013.

Numer drogi	Odcinek	Rok 2010			Rok 2013		
		Lekkie	Ciężkie	Łącznie	Lekkie	Ciężkie	Łącznie
102	Trzebiatów - Międzyzdroje	6355	618	6973	7114	618	7732
	Trzebiatów - Kołobrzeg	3182	309	3491	3562	309	3871
103	Trzebiatów – Kamień Pomorski	1316	129	1445	1473	129	1602
109	Trzebiatów - Mrzeżyno	3142	305	3447	3518	305	3823
	Trzebiatów - Gryfice	3283	320	3603	3675	320	3995

Źródło: Opracowanie własne na podstawie powyższych obliczeń.

Załącznik nr 2

Dopuszczalne wartości poziomów hałasu

Wartości dopuszczalne poziomów dźwięku zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska (Dz. U. z 2007r. Nr 120. poz. 826) w sprawie wartości dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

Tabela 32: Dopuszczalne wartości poziomów hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu ważone wskaźnikami L_{AeqD}, L_{AeqN}, w odniesieniu do jednej doby.

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom dźwięku w [dB]	
		Drogi	
		$L_{Aeq\ D}$ Pora dnia – przedział czasu odniesienia równy 16 godzin	$L_{Aeq\ N}$ Pora nocy – przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom
1	a) Strefa ochronna "A" uzdrowiska, b) Tereny szpitali poza miastem,	50	45
2	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	55	50
3	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	60	50
4	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców	65	55

Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 (Dz. U. z 2007r. Nr 120, poz. 826).

Załączniki graficzne

Nr załącznika	Nazwa
Załącznik nr 1	Przebieg sieci drogowej
Załącznik nr 2	Przebieg sieci hydrograficznej
Załącznik nr 3	Lokalizacja Obszarów Natura 2000